

Sosyolojide Kuşak Kavramı, Kuşaklararası İlişkiler ve Kuşak Teorileri

Heersh Hasan Mahmood | 0000-0003-2818-8837 | heersh.mahmood@su.edu.krd

Salahaddin Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Erbil, Irak

 <https://ror.org/02124dd11>

Ümit Akca | 0000-0002-8986-5873 | umitakca@sdu.edu.tr

Süleyman Demirel Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü,

Isparta, Türkiye

 <https://ror.org/04fjtte88>

Öz

Sosyal bilimler –özellikle çalışma ilişkileri, işletme, ekonomi, örgütsel işleyişler, nüfus, psikoloji, psikiyatri vb- literatüründe kuşak, kuşak farklılığı, kuşaklar arası ilişkiler, özellikle kuşaklararası çatışma kavramları hayli yaygın olmakla birlikte bu temaların gündelik hayat içinde, toplumsal değişme süreçlerinde, modernite, teknoloji, kültür gibi bağlamlarda tartışılmaya başlaması görece daha yenidir. Kuşak olgusu temalı tanımlar, içeriklerinin genel geçer bir kabul etrafında araştırılması; politik, ekonomik, kültürel ve kronolojik özelliklerinin tasnifi gibi konularda araştırmacının mensup olduğu çalışma alanı, sahibi olduğu toplumsal özellikler, hatta yaşadığı ülke ve elbette kendi yaşam pratikleri belirleyici olmaktadır. Kuşak çatışması olgusunun kuşakları gerektirmesi, kuşakları şekillendiren toplumsal, kültürel, politik ve ekonomik olaylar her toplum için –en azından 20. Yüzyıl başlarına kadar- aynı olmadığı için yaş grupları özelinde ve dünya genelinde bir kuşak kavramından bahsedilememekle birlikte günümüzde teknolojik gelişmeler ve iletişim imkânları sayesinde üretim-tüketim alışkanlıklarının tek biçimliliğe, toplumların izole toplumsal yapılardan geçirgen toplumsal yapılara evrilmesi neredeyse ise ortak bir kuşak ve kuşaklararası çatışma literatürünü mümkün kılabilir gibi görünmektedir. Çalışma Türkçe ve İngilizce literatürün taranması; yer yer bazı açıklama, değerlendirme ve karşılaştırma yoluyla Kuşak kavramı, kuşaklararası ilişki türleri ve bu ilişkilerin ortaya çıkış biçimlerini analiz etmektedir. Çalışma ayrıca sosyal teorinin kuşak olgusuna yaklaşımını kronolojik ve tematik olarak ele almakta; çatışmanın işleyiş alanı olarak işyeri çatışmasına kısaca değinmektedir ve literatürde yeni yeni işlenen bazı kuşak türlerine de değinmektedir.

Anahtar Kelimeler

Kuşak, Kuşaklararası Farklılık, Kuşaklararası Çatışma, Kuşaklararası İlişkiler, Kuşak Teorileri

Atıf Bilgisi

Mahmood, Heersh Hasan – Akca, Ümit. “Sosyolojide Kuşak Kavramı, Kuşaklararası İlişkiler ve Kuşak Teorileri”. *Sosyolojik Bağlam Dergisi* 7/2 (Ağustos 2026), 345-376.

<https://doi.org/10.52108/2757-5942.7.2.6>

Geliş Tarihi	11.05.2026	
Kabul Tarihi	24.07.2026	
Yayın Tarihi	15.08.2026	
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme	
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.	
Benzerlik Taraması	Yapıldı – Turnitin	
Etik Bildirim	dergi@sosyolojikbaglam.org	
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.	
Yapay Zekâ Kullanımı	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zekâ tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, yazar(lar) tarafından bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir.	
Yazar Katkıları	Araştırmının Tasarımı	Yazar-1 (%50) - Yazar-2 (%50)
	Veri Toplanması	Yazar-1 (%50) - Yazar-2 (%50)
	Araştırma - Veri Analizi – Doğrulama	Yazar-1 (%50) - Yazar-2 (%50)
	Makalenin Yazımı	Yazar-1 (%50) - Yazar-2 (%50)
	Metnin Tashihi ve Geliştirilmesi	Yazar-1 (%50) - Yazar-2 (%50)
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC-ND 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.	

The Concept of Generation in Sociology, Intergenerational Relations, and Generational Theories

Heersh Hasan Mahmood | 0000-0003-2818-8837 | heersh.mahmood@su.edu.krd

Salahaddin University, Faculty of Letters, Department of Sociology, Erbil, Iraq

 <https://ror.org/02124dd11>

Ümit Akca | 0000-0002-8986-5873 | umitakca@sdu.edu.tr

Suleyman Demirel University, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Department of Sociology, Isparta, Türkiye

 <https://ror.org/04fjtte88>

Abstract

Although the concepts of generation, generational differences, intergenerational relations, and especially intergenerational conflict are well established in the literature of the social sciences –particularly in the fields of labor relations, business, economics, organizational studies, demography, psychology, and psychiatry– the discussion of these themes in everyday life, in processes of social change, and in contexts of modernity, technology, and culture is relatively recent. The ways in which the phenomenon of generation is defined, the search for broadly accepted definitions, and the classification of its political, economic, cultural, and chronological characteristics are all determined by the researcher’s field of study, social characteristics, even the country they live in, and inevitably, their own lived experiences. Since the phenomenon of generational conflict presupposes the existence of generations, and because the social, cultural, political, and economic events that shape generations have not been the same for every society –at least until the beginning of the 20th century– it is difficult to speak of a universal concept of generation specific to age groups. However, today, technological advancements and communication opportunities have fostered increasingly uniform patterns of production and consumption, while transforming societies from relatively isolated social structures into more permeable ones. These developments appear to have created a shared literature on generations and intergenerational conflict. Based on a review of the Turkish- and English-language literature, this study analyzes the concept of generation, the types of intergenerational relations, and the ways in which these relationships emerge through explanation, evaluation, and comparative analysis where appropriate. It also examines the treatment of the phenomenon of generation within social theory chronologically and thematically, briefly discusses workplace conflict as an arena of conflict, and reviews several emerging generational categories that have only recently begun to receive attention in the literature.

Keywords

Generation, Intergenerational Differences, Intergenerational Conflict, Intergenerational Relations, Generational Theories

Citation

Mahmood, Heersh Hasan – Akca, Ümit. “The Concept of Generation in Sociology, Intergenerational Relations, and Generational Theories”. *Journal of Sociological Context* 7/2 (August 2026), 345-376.

<https://doi.org/10.52108/2757-5942.7.2.6>

Date of Submission	11.05.2026	
Date of Acceptance	24.07.2026	
Date of Publication	15.08.2026	
Peer-Review	Double anonymous review - Two External Reviewers	
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study, and that all the sources used have been properly cited.	
Similarity Check	Done – Turnitin	
Conflict of Interest	No conflicts of interest have been declared.	
Complaints	dergi@sosyolojikbaglam.org	
Use of Artificial Intelligence	No artificial intelligence-based tools or applications were used in the preparation of this study. All content of the study was produced by the author(s) in accordance with scientific research methods and academic ethical principles.	
Author Contributions	Conceptualization	Author-1 (%50) - Author-2 (%50)
	Data Curation	Author-1 (%50) - Author-2 (%50)
	Investigation - Analysis - Validation	Author-1 (%50) - Author-2 (%50)
	Writing	Author-1 (%50) - Author-2 (%50)
	Writing – Review & Editing	Author-1 (%50) - Author-2 (%50)
Copyright & License	Authors of articles in the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC-ND 4.0.	

Giriş

Sosyolojik teoride kuşak kavramı, çeşitli biçimlerde var olan önemli bir soruna dikkat çekmektedir. Toplumsal grupların yaş faktörüne göre ayrışması kuşak kavramına karşılık gelmekte ve toplumsal etkileşim şekillerinin kuşaklar aracılığıyla zaman içinde aktarılması sağlanmaktadır. Bu bağlamda kuşak kavramı, insan toplumlarının tarih boyunca varlıklarını sürdürebilmelerinin temel koşulu olarak ortaya çıkmaktadır. Toplumsal ilişkilerin aktarılması açısından kuşak kavramı insan toplumlarının ilk günlerinden beri mevcuttur. Özellikle gelenek kavramı olarak karşımıza çıkan nesil kavramı, eski olanın yani daha önce yaşamış olanın kutsallığına dayanması bakımından dini bir özellik göstermektedir.¹

Kuşak terimi, toplumdaki yaş grupları arasındaki farklılıkları anlamlandırmak ve bireysel benlikleri ve diğer kişilikleri kronolojik bağlamda konumlandırmak için gündelik yaşam dünyasında yaygın olarak kullanılmaktadır. Örneğin, ‘benim kuşağım’ ve ‘eski kuşak’ gibi ifadeleri, 1960’larda büyümüş olanlar bağlamında ‘altmışlar kuşağına ait’ olarak tanımlarız. Bu terim çağdaş toplumda yaygın olarak kullanılmasına ve sosyal, siyasi ya da ekonomik alanlardan beşerî ya da fen bilimlerine kadar çeşitli araştırma alanlarında yer almasına rağmen, düşünürlerin yaklaşımları dünya ölçeğinde kabul gören kapsamlı bir tanım geliştirmeyi başaramamıştır.²

Sosyal kuşaklar kavramı da buradan yola çıkarak, tarihsel olaylar ile bireysel biyografi arasındaki ilişki çerçevesinde bir anlayışı ifade etmekte ve sosyolojik imgelemin temel bir özelliği olarak kabul edilmektedir. Belirli bir tarihsel an içinde yetişen insanlar, daha yaşlı ve daha genç kuşaklarından farklı olarak, o zamanın olaylarıyla biçimlendirici ortak bir karşılaşmayı ve maruz kalmayı paylaşır. Sözü edilen farklılık, olayların kendilerinin farklı olmasından ya da genç yetişkinleri tek tip bir şekilde etkilemelerinden ziyade, bireylerin kendi yaşamlarında bulundukları aşamadan kaynaklanır.³

İki farklı kuşaktan bireyler birlikte yaşadığında, değerlerdeki farklılıklar, bireylerin karşılıklı ilişkilerini etkileyen bir ortam yaratır. Benzer şekilde, bilişsel uyumsuzluk teorisi, bireylerin tutum ve inançlarını uyumlu hale getirmek için iki veya daha fazla çelişkili inanç veya tutum arasındaki uyumsuzluğu azaltmaya motive olduklarını belirtir. Bu, genellikle zihinsel rahatsızlık olarak da adlandırılır ve bireyi tutum ve inançlarını birbirleriyle tutarlı hale getirmek için güncellemeye teşvik eder.⁴

¹ Halil Çakır – Ayşe Azman, “Sosyal Kuşaklar: Kuşaklar Sosyolojisinde Metodolojik Bir Açılım”, *İmgelem* 6/11 (Aralık 2022), 332.

² Alexandra Anghel Popescu, “The Brief History of Generation – Defining the Concept of Generation. An Analysis of Literature Review”, *Journal of Comparative Research in Anthropology and Sociology*, 10/2 (2019), 16.

³ Jennie Bristow, “Sociology and the Problem of Social Generations”, *Studying Generations, Multidisciplinary Perspectives*. ed. Kingstone Helen and Jennie Bristow (UK: Bristol University Press, 2024), 20.

⁴ Sadia Bukhari, Muhammedi Sabra Nadeem, “Reducing the Intergenerational Conflict Between Generation Y and Generation Z Through Creating a Culture of Mutual Respect”, *University of Wah Journal of Management Sciences* 8/1 (June 2024), 50.

Çatışma kuramı, kuşak çatışması kavramından daha kapsamlı bir içeriğe sahip olarak daha eski köklere sahiptir. Marx, ekonomi politik ve sosyal felsefeye yoluyla toplumsal örgütlenmeyi üretim ve mülkiyet ilişkileri bağlamında ve çatışma ekseninde açıklar. Benzer şekilde Simmel, Marxist bir bakışla, çatışmanın toplumsal alandaki sürekliliğine değinir. Simmel'e göre, bireyleri bir arada tutan, ancak çatışmaya da zemin oluşturan hem ortak hem farklı çıkarlar söz konusudur. Dahrendorf açısından toplum çatışan birim ve unsurlardan kuruludur ve sosyal değişme çatışan unsurların itici gücü ile ortaya çıkar. Parsons değerlerin toplumda iç bütünlük ve düzeni sağladığını, onların da dolaylı olarak çatışma ile ilişkilendirilebileceğini ima eder. Inglehart, bir çatışma potansiyeli işlevi ile yaşlı kuşağın genç kuşağa oranla değişime karşı daha çok direndiğini öne sürer.⁵

Kuşak çatışması, bir yandan çatışan kuşakların norm ve değerleri arasındaki farkları belirginleştirirken öte yandan da hem bir sebep hem de bir sonuç olarak toplumsal değişme olgusunu ortaya çıkarır. Toplumsal değişme sürecinde norm, değer, inanç ve tutum değişmelerinin hızı, genç kuşak yeni değerlere dayalı tutum geliştirdiği halde yaşlı kuşağın geleneksel norm ve değerlerden vazgeçme ve yeni kuşağın değerlerine ayak uydurmakta yavaş, hatta isteksiz olması çatışmaya zemin hazırlar. Genç kuşaklardaki başkaldırma eğiliminin potansiyel boyutları da yaşlı kuşağın onlara dönük yüksek beklentileri boşa çıkarma boyutlarını belirler.⁶

Kuşak çatışmasının belirgin biçimleri Mannheim'ın yaklaşımına göre 1920'lerde büyük ölçüde toplumun seçkinleri ile sınırlı iken, uzun süren 1960'lar boyunca çatışma tüm sınıflara yayılarak yeni bir kitle kültürü bileşeni haline gelmiştir. Bu dönemde kuşaklar arası bölünme kültür yani moda, müzik, medya ve eğlence bağlamında, sosyal bakış açısı ile ifade edilmiş ve her iki durumda da hızlı ekonomik ve teknolojik değişim ile kolaylaştırılmıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hız kazanan ekonomik ve teknolojik değişimler, toplumdaki çoğu kesimi etkilemiş, çok daha uzun süre devam etmiş ve kitlesel tüketimciliğin, kitle kültürünün ve kitlesel refahın yükselişiyle neticelenmiştir.⁷

1. Kavramsal Çerçeve

Kuşak kavramı, “bir kuşağın, doğum yıllarını, yaşını, konumunu ve kritik gelişim aşamalarındaki önemli yaşam olaylarını paylaşan tanımlanabilen bir grup” kuşağına işaret eder. Ayrıca, bir kuşağın üyeleri düşüncelerini, değerlerini, davranışlarını ve tepkilerini etkileyen deneyimleri paylaşmakta olduğu kabul edilir. Bireyler elbette kendi kişiliklerini, etkilerini ve ırk, sınıf, cinsiyet, bölge, aile, din ve daha fazlasından gelen özel geçmişlerini taşırlar. Ancak aynı yıllarda doğanlar hakkında bazı geniş genellemeler yapmak mümkündür.

⁵ Alireza Lotfi vd., “Değerler Değişimi ve Kuşaklararası Çatışma: İran Khoy Kenti Örneği”. *Eskişehir Osman-gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 14/2 (Aralık 2013), 95-97.

⁶ Nurdan Aygün- Ömer Faruk Söylev, “Z Kuşağı Ekseninde Ailede Yaşanan Kuşak Çatışmalarına Yönelik Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri”, *Sosyal ve Beşerî Bilimlerde Güncel Araştırmalar* 2/3 (2023), 39-40.

⁷ Paul Higgs - Chris Gilleard, “Generational Conflict, Consumption and the Ageing Welfare State in the United Kingdom”, *Ageing & Society*, 30/8 (November 2010), 1441.

Binlerce yıldır, dünyanın dört bir yanındaki kültürlerde, kuşak kavramı gelişmiştir. Batı toplumlarındaki ayrıcalıklı yeri, İncil’de kodlanmasında yansıtılırken, Afrika, Asya ve Avustralya’nın en farklı toplumları kuşak kavramını toplumsal düzen anlayışlarına dahil etmiştir. Kuşak, yaş katmanlarında ilerleyen insanların ardışıklığını da ifade eder; daha genç olanlar, yaşlı olanların yerini alır ve herkes birlikte yaşlanır. Bu kullanım sosyolojinin ötesinde de yaygındır ve örneğin entelektüel tarihte sıkça ifade bulur; burada “edebi nesiller” her 10 veya 15 yılda bir birbirini takip edebilir.

Kuşak kavramının bu zincirleme katılım anlayışı, doğum katılımlarının ötesine, zaman içindeki herhangi bir ardışıklığa uygulanacak şekilde genişler.⁸ Aynı kuşağın üyeleri, ortak tarihi paylaşırlar. Bir kuşağın yaşadığı dönem bizlere, üyelerinin yaşadığı sıkıntı ve fırsatlar hakkında birçok şey söylemektedir. Birbirleriyle yakın dönemlerde doğmuş olan bireyler hayatları boyunca genel olarak benzer özellikler sergileyip, ergenlik, evlilik, işgücüne giriş gibi olaylarda benzerlikler yaşarlar. Bu durum kuşak etkisi olarak adlandırılmaktadır. Değişen siyasi koşullar ve temel kültürel eğilimler ise dönem etkisi olarak ifade edilmekte olup, kuşakların şekil ve görünümüne önemli katkılar yapmaktadır.

Kuşak ve dönem etkisi insanların kendilerine yönelik algı ve hayat görüşleri üzerinde etkili olmaktadır. Kuşak bağı bireylerin aynı dönemde doğmuş olmalarıyla sınırlı değildir; kuşaklar tarihsel şartlar, nüfus eğilimleri ve toplumsal değişmelerle de birbirlerine bağlıdır. Turner’a göre bir kuşağı belirleyen temel faktörler toplumsal, siyasi, kültürel, ekonomik koşullar ve bu koşullarda oluşan değişimler olarak değerlendirilebilir. Kuşak olgusunun sosyolojik anlamda önemi, belirli bir tarihsel dönemin toplumsal, siyasal ve kültürel vb. koşullarının o dönemde yaşayan bireyler üzerindeki benzer ve ortak etkisini göstermesidir. Bu nedenle kuşak olgusu toplumlarda evrensel benzerlikler göstermekle birlikte her toplumun kendine özgü değişim süreçleriyle de farklılıklar barındırabilir. Amerika ve Türkiye gibi iki farklı toplumun geçirdiği sosyal evrim ve bağlamlarda farklılık bulunmaktadır. Sosyal ve kültürel yapıların farklılığı, “kültürel görecelik” bağlamında kuşakları tanımlarken aynı sınıflamanın kullanılamayacağını beraberinde getirmektedir.⁹

Avustralya özelinde 2010’da yapılan bir çalışmada kuşak isimlendirmeleri Kurucular Kuşağı (1925-1945; 70-80 yaş), Bebek Patlaması Kuşağı (1946-1964; 50-60 yaş), X Kuşağı (1965-1979; 30-40 yaş), Y Kuşağı (1980-1994; 20-30 yaş), Z Kuşağı (1995-2010; Çocuklar-Gençler) ve Kuşakların Tematik Belirleyicileri Avustralya Başbakanı-ABD Başkanı, İkonik Teknoloji, Müzik, TV ve Filmler, Popüler Kültür, Sosyal Göstergeler-Dönüm Noktası Olayları, Etkileyiciler, Eğitim Odak Noktası, Öğrenme Formatı, Öğrenme Ortamı, Satış ve Pazarlama, Satın Alma Etkileri, Finansal Değerler, İdeal Liderler şeklinde kurgulanmıştır.¹⁰

⁸ David I. Kertzer, “Generation as a Sociological Problem”, *Annual Review of Sociology* 9 (1983), 126.

⁹ M. Salim Danış, “Türkiye’de Protesto ve Eylemlerin Kuşaklara Göre Dönüşümü”, Kuşak ve Siyaset. ed. Osman Metin (İstanbul: Eğitim Yayınevi, 2023), 1-2.

¹⁰ Mark McCrindle - Emily Wolfinger, “Generations Defined. *Ethos*. 18 (2010), 8-13.

Türkiye’de sosyal bilimler literatüründe beş farklı kuşak ayrımı yapılmaktadır. İlk kuşak, 1927-1945 yılları arasını kapsayan, yaygın olarak “Sessiz Kuşak” denilen II. Dünya Savaşı ve ekonomik kriz ile karakterize, Cumhuriyet Dönemi’ne karşılık gelmektedir. İkinci kuşak, 1946-1964 yıllarını kapsayan, yaygın olarak “Bebek Patlaması” denilen, İnsan Hakları hareketleri ve radyonun altın çağı ile karakterize Çok Partili Dönem ve İhtilaller kuşağına karşılık gelmektedir. Üçüncü kuşak, 1965-1979 yıllarını kapsayan, yaygın olarak “X Kuşağı” denilen, petrol krizi, 68 kuşağının etkileri ve sinema ile karakterize, Sağ-sol çatışmaları ve 1980 darbesi dönemine karşılık gelmektedir. Dördüncü kuşak, 1980-1999 yıllarını kapsayan ve yaygın olarak “Y Kuşağı” olarak tanımlanan, 11 Eylül, küresel ısınma ve internet ile karakterize, Refah ve kriz dönemleri, eğitimde sistem değişiklikleri dönemine karşılık gelmektedir. Beşinci kuşak ise 2000-2018 yıllarını kapsayan, yaygın olarak “Z Kuşağı” olarak tanımlanan, küresel terör, bulut teknolojileri ve Bitcoin ile karakterize ekonomik kriz, genç işsizliği, yetenek kıtlığı dönemidir¹¹.

1.1. Kuşak Kavramının Kaynakları

Kuşaklar genellikle aynı dönemin olaylarına tanıklık etmiş olanların veya ortak yaşam deneyimi paylaşanların oluşturdukları insan topluluğu veya zaman içerisinde (Bourdieu’nun kavramlaştırmasıyla) “ortak bir habitus, heksis ve kültürü geliştiren insanların ortaya koyduğu kolektif davranışlar bütünü” olarak tanımlamak mümkündür. Kuşaklar, diğer toplumsal gruplardan, kuşakların aynı zaman diliminde dünyaya gelmeleri ve yaşam akışlarında ortaya çıkan şekillendirici toplumsal ve tarihsel olaylara maruz kalmaları nedeniyle ayrışırlar. Aynı kuşağın bireyleri bu olay ve olgular karşısında benzer tutum ve davranışlara; farklı kuşak ya da toplumsal grupların bireyleri ise farklı değer ve inançlara yönelirler.¹²

Sosyal bilimler alanında kuşak kavramı, ya bir topluluk içinde var olan çeşitli sosyal grupları ve bunlar arasındaki farklılıkları tanımlamak için, ya da akrabalık ilişkilerini tanımlamak için, demograflar bu bağlamda bir kuşağın uzunluğunu ölçmek için araçlar geliştirmeye çalışarak, çeşitli anlamlarda kullanılmaktadır. Çoğu zaman kuşak kavramı, farklı yaş gruplarında ilerleyen, gençlerin yaşlıların yerini aldığı ve hepsinin aynı anda yaşlandığı insanların birbirini takip etmesini tanımlamak için kullanılmıştır ve “aynı yaşta olan veya aynı sistemin faaliyetine nispeten aynı dönemde katılmış olan insanları içeren bir grup” anlamına gelen kuşak terimiyle karıştırılmıştır.¹³

Kuşak bakış açısının kullanılmasında önemli bir husus, her bir kuşağın kesin bir tanımının mevcut olmamasıdır. Bebek Patlaması kuşağının 1946-1964 yılları arasında doğduğunu söyleyen tek bir otorite yoktur. Esasen, bazıları bu kuşağı 1960’lı yıllarla, bazıları ise daha da önceki

¹¹ Veysel Bozkurt, “Kuşaklar sosyolojisi ve Z kuşağı: Data ne söylüyor?” ed. M. Yılmaz (Bursa: Mümin Ceyhan Bursa Kültür Kaynakları Araştırma Kitaplığı, 2023), 32.

¹² M. Zeki Duman, “Üniversitede Okuyan Z Kuşağının Değişen Aile Algısı ve Aile İçi İlişkilerde Yaşadığı Sorunlar”, *Sosyolojik Bağlam Dergisi* 2/1 (2021), 26.

¹³ Popescu, “The Brief History of Generation”, 16.

yıllarla tanımlayarak 1950'lerin sonundan 1960'ların başına kadar olan dönemde doğanları kendine has özellikleri olan "Jones Kuşağı" olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla kuşakları incelemeye yönelik sosyolojik yaklaşımların çoğu, kuşakların sosyal yaşamda kesin gruplar veya insan kategorileri olarak bulunduğunu varsaymaktadır.¹⁴

Literatürde bir dizi farklı yaklaşım kuşak terimini tanımlamıştır. Bu tanımların en belirleyicisinin Mannheim yapmış olduğu tanım olduğu kabul edilebilir. Mannheim tanımına göre "bir kuşak, dünyadaki aynı olaylardan ve benzer kültür, politika, ekonomik veya çevresel koşullardan gelişen ortak yaşam deneyimlerine sahip benzer yaşta bir grup kuşaktır". Ayrıca bu açıdan bakıldığında, bireylerin kültürel ve sosyal deneyimleri, dünya görüşleri, belirli bir düşünce tarzı ve değerleriyle doğrudan ilişkili olan yaş olgusu bir kuşağın tanımlanmasında çok önemli bir husustur.¹⁵

Kuşakların anlamı, belirli bir zamanda aynı yaşta olan farklı insan gruplarına atıfta bulunan tanımla en iyi şekilde ifade edilir. Özellikle, farklı gruplar (a) gençler ve genç yetişkinler (gençler), (b) orta yaşlar (çalışma çağındakiler) ve (c) gençler ve en yaşlılar (yaşlılar) dır. Bu kuşakların kronolojik yaşları, kabaca, sırasıyla 15 ila 29 yaş, 30 ila 59 yaş ve 60 yaş ve üzeridir. Kuşakların kimlikleri, yaşa dayalı kurumlarda birlikte geçirilen uzun yıllar boyunca pekişme eğilimindedir: gençken okullar, yetişkinen iş yerleri, yaşlıken dinlenme ve emeklilik yerleri. Nesilleri etkileyen ve onların davranışlarından ve dünyaya bıraktıkları izlerden etkilenen eğilimler arasında doğurganlık, ölüm oranları, sağlık ve barınma, geçim ve iş olanakları, tasarruf ve yatırımlar, ulusal ve uluslararası göç sayılabilir.¹⁶

Kuşak, "çocukların ve anne-babalarının doğuşu arasındaki ortalama zaman aralığı" olarak da tanımlanır ve bu biyolojik tanım, 0-25 yaş civarında bir süreye denk gelir. Kavram, jenerasyon, nesil, soy olarak da ifade edilmekte ve toplum bilimlerinde de sık sık bir grup ve-veya toplulukla eş anlamlı olarak kullanılır. Kuşakları, biyolojik değil, sosyolojik bir kavram olarak tarif edecek olursak doğum grubuna göre bu kuşaklara popüler kültürde yaygın olarak "sosyal kuşaklar" da denir. Kuşaklarla ilgili yapılan araştırmalar gençlerin kurulu toplumsal düzene karşı koyma fikirleri ve kalıcı sosyal değişimin etrafında 19. yüzyıldan itibaren ortaya çıkmaya başlamıştır¹⁷

Bir katalizör olarak kuşaklararası iletişim, farklı yaş gruplarının bilgi, deneyim, değerler ve kültürel kodları aktardığı çok boyutlu bir süreçtir ve bireylerin doğduğu dönemlerin sosyal, ekonomik ve teknolojik bağlamlarıyla şekillenmekte ve "her kuşak farklı bir dünya görüşü ve beklenti seti geliştirmektedir. Dolayısıyla, kuşaklar arası iletişimin temel

¹⁴ Karen Foster, "Generation and Discourse in Working Life Stories", *The British Journal of Sociology* 64/2 (2013), 196.

¹⁵ Tatiana Krawczyńska-Zaucha, "Generational Differences in Key Values and Ethics", *Scientific Papers of Silesian University of Technology Organization and Management*. 151 (March 2021), 288-289.

¹⁶ UN. United Nations, "Chapter V Generations", 68

¹⁷ Serap Duygulu, "Yeni Medya Teknolojilerinin K-Kuşağının Ebeveynleriyle Olan İletişimine Etkisi", *TRT Akademisi* 3/6 (Temmuz 2018), 634.

dinamikleri, tarihsel ve sosyolojik arka planın yanında psikolojik ve bilişsel faktörlerle de doğrudan ilişkilidir.” Kuşaklar arası iletişimin niteliğini belirleyen teknoloji kullanımı, dil ve anlam dünyaları, otorite ve roller, değerler ve yaşam tarzları gibi bazı temel faktörler bulunmaktadır. Kuşaklar arasında iletişim farklılıkları arttıkça, aile içi dinamiklerde çatışmaların ve kopuklukların yaşanma olasılığı yükselmektedir.¹⁸

Kuşaklar üzerine yapılan bazı modern ampirik demografi çalışmaları, ailevi ardılık yoluyla tanımlanan kuşaklar -babadan oğula, toruna uzanan biyolojik zincir- ile aynı yaşta olan ve ortak deneyimleri onları diğer yaş gruplarındaki çağdaşlarından önemli ölçüde ayıran kuşaklar arasında ayrım yaparlar. Bu anlamda bazı demograflar “kuşak” terimini ailevi ardılık için saklamayı ve doğumla katılım terimini aynı yaşta olan gruplar için kullanmayı tercih ederken, tarihçiler genellikle geleneksel terimi, önemli bir ortak deneyimi gösteren bir niteleyiciyle birlikte koruyarak sosyal, politik veya edebi kuşaklardan bahsetmişlerdir. Yüzyılları üç kuşağa bölen veya geleneksel dönemlendirme yerine kuşak aralıklarını koyan yaklaşımla 1700-1733, 1734-1769 ve 1770-1800 nesillerinden oluşan bir üçlü yaklaşım önerilmiştir. Bu üçlü yaklaşım aracılığıyla, 18. yüzyılın tarihini oluşturan bir dizi tarihsel olgu yükseliş, olgunluk ve düşüş veya eylem, tepki ve sentez sırasına göre ele alınmıştır. Ancak 1701-1734, 1735-70 ve 1771-1801 yılları gibi her yıl ve hatta her gün için bu şekilde devam eden bir dizi nesil de kolaylıkla var olabilir. Kuşaklar kronolojik olarak mükemmel bir şekilde örtüşse bile, kendilerinden önceki ve kendilerinden sonraki kuşaklarla ayrıştıkları nitelikleri paylaşmayabilirler; çünkü kuşakların tarihsel olarak ele alınması her zaman yalnızca incelenen yaş grubunun bir bölümüne ait özellikleri taşıyabilir ve Fransız entelektüellerden oluşan bir gençliğin nitelikleri, Çinli çağdaşlarıyla veya daha da önemlisi, aynı yaşta ki Fransız köylüleri ve işçileriyle çok az ilişkiye sahip olur.¹⁹

1.2. Kuşaklararası Farklılıklar

Kuşaklar, doğum yılı, yaş, konum ve kişiliklerini oluşturan önemli olaylarla tanımlanabilen gruplardır ve kuşaklar, bir savaş olayı, teknolojik bir kesinti veya büyük bir ekonomik geçiş gibi önemli bir yaşam olayı tarafından geliştirilebilir. Öyle ki bu olaylar o kuşağın kimliğini, değerlerini ve beklentilerini belirler. Kuşak farkı, bir kuşak ile diğeri arasında, yani genç insanlar ile yaşlı insanlar, önceki yaş grubu ve sonraki yaş grubu arasındaki tutum, değer, güç, görüş vb. farkların toplamıdır. Bu kuşak farkının sebebi, bu kuşakların her birinin farklı iş değerleri ve bakış açılarıyla yetişmesidir. Özellikle, bu kuşak grubunun eylemlerinde, inançlarında ve görüşlerinde kuşaklar arasında farklılıklar vardır.²⁰

¹⁸ Mehmet Seyda Ozan, “Ailede Kuşaklar Arası İletişimin Dönüşümü: Türkiye Örneğinde Kamu Politikalarının Uluslararası Modellerle Karşılaştırmalı Bir Analizi”, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* 1/25 (2025),

¹⁹ Alan B. Spitzer, “The Historical Problem of Generations”, *The American Historical Review* 78/5 (December 1973), 1354-1355.

²⁰ Lina Dameria Siregar vd., “Conflict of Generational Gap in the Workplace”, *Proceedings of the 7th Sriwijaya Economics, Accounting, and Business Conference* (SEABC 2021). ed. Mohamad Adam vd. (Netherlands: Atlantis Press), 369.

Kuşaklararası farklılıklar kavramlaştırması sürecinde ilk çalışmalara yaygın biçimde ulusal ve kültürel farklar temel oluşturduğu halde, sonraki çalışmalarda neredeyse sadece kültürel farklar temel oluşturmaya başlamıştır. Literatürdeki örnekler, bu sınıflandırmaların ve zaman aralıklarının toplumsal olaylara ve kültürel etkilere göre farklılıklar gösterdiğini kanıtlamaktadır. Bu tanımlamalar genellikle gelenekçiler, Sessiz Kuşak, Bebek Patlaması Kuşağı, X Kuşağı, Y Kuşağı ve Z Kuşağı şeklinde yapılmıştır. Ayrıca her biri farklı özelliklere sahip bu kuşakların bir arada yaşaması çeşitli sorunları da beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla her kuşağın kendine özgü değerleri, tutumları, davranışları, gelenekleri, motivasyonları, otorite algısı, liderlik beklentileri olduğu genel kabul görmektedir. Bebek Patlaması Kuşağı, II. Dünya Savaşı sonrasındaki yaklaşık 20 yıllık bir dönemi kapsar ve Soğuk Savaş Kuşağı olarak da isimlendirilir. Savaşın son zamanlarından itibaren yaşanan nüfus patlaması ile birlikte bu kuşak, ayrıca lüks harcamaların arttığı bir dönemde yetiştiği için “normatif” olarak nitelendirilmektedir.

Baby Boomers kuşağının ardından gelen ve Baby Buster da denilen X kuşağı üyeleri “bilgi ve teknoloji ile uyumlu, girişimci, sonuç odaklılık ve bağımsızlık yanlısı” olarak tanınır. Y Kuşağı üyeleri, “özgürlüğüne düşkün, teknolojiye bağlı ve onu nasıl kullanacağını çok iyi bilen akıllı bireyler” olarak tanımlanmaktadır. Bu kuşak için teknoloji, hayatlarındaki birçok şeyin simgesidir. Z Kuşağı ise teknolojik imkânlar sayesinde “kolay iletişim ve ulaşım eriştikleri; birden fazla konuyla ilgilenme becerilerini geliştirdikleri ifade edilmektedir. Bir kuşağın bütün üyelerinin tanımlanan tüm özellikleri taşıdığını düşünmek yanıltıcı olabilir, zira herhangi bir kuşağı tanımlamak için kullanılan kalıplaşmış tanımlar olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır.²¹

Kuşak farkı, kuşaklar arası kopukluk olgusunun en büyük nedenlerinden biridir. En belirgin kuşak farkı Baby Boomer (1946 ile 1964 yılları arasında doğmuş olanlar) kuşağı ile Millennial kuşağı (1980 ile 2000 yılları arasında doğmuş olanlar) arasındadır. Bu kuşaklar arasındaki çatışmanın büyük bir kısmı farklı iletişim yöntemleri, tarzları ve iki kuşak arasındaki farkların büyüklüğünden kaynaklanır. Venter, Bebek Patlaması Kuşağı’nın yüz yüze, e-posta ve telefon aracılığıyla iletişim kurmayı tercih ettiğini, Y kuşağının ise yüz yüze iletişimin yanı sıra sosyal medya ağ siteleri üzerinden ve akıllı telefonları aracılığıyla kısa mesajlaşmayı tercih ettiğini ortaya koymuştur.²²

Leung’un tarafından yılında yapılan bir çalışmada, farklı kuşakların sosyal medyayla, özellikle de Facebook, bloglar ve forumlarla, motivasyonları ve narsistik eğilimleriyle ilişkili olarak nasıl etkileşim kurduklarını araştırılmıştır. Araştırmada, sosyal medya kullanımının beş temel sosyo-psikolojik ihtiyacı karşıladığını tespit etmiştir: Sevgi, olumsuz duyguları dışa vurma, takdir kazanma, eğlence ve bilişsel tatmin. Ön yargılı bakış açılarının aksine,

²¹ Sabri Çelik - Esra Arslan Gürcüoğlu, “Generations and Their Relations in Social Processes”, *Security Strategy and Political Studies* 1/1 (2016), 118.

²² Hannah Downs, “Bridging the Gap: How the Generations Communicate”, *Concordia Journal of Communication Research* 6/6 (2019), 3.

ilginç bir şekilde, çalışmada narsistik bireyler sosyal medyayı öz denetim ve kontrol için kullanırken, Y kuşağının Baby Boomers veya X kuşağından daha narsistik olmadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca, Facebook ya da blogları sosyal ya da sevgi ihtiyaçlarını karşılamak için kullanma konusunda da kuşak farkı bulunmamıştır.²³

Bebek Patlaması kuşağı ile Y Kuşağı arasındaki farklılık oldukça şaşırtıcıdır, ancak X Kuşağı üyeleri kendilerini bu iki kuşağın ortasında bulmakta, bazen her iki yönde de örtüşerek “arabulucu kuşak” olarak hizmet etmektedir. X Kuşağı üyeleri, Bebek Patlaması kuşağı üyeleriyle ilişki kurmakta kolaylık bulurlar, çünkü çoğu teknolojiyi ve sosyal medya sitelerini kullanmayı öğrenmek zorunda kalmıştır, fakat aynı zamanda Y Kuşağı ile de ilişki kurabilirler, zira bu kuşak onların çocuklarıdır ve çocuklarının yaşamları sürekli değişen teknoloji dünyasına doymuş durumdadırlar. Urick, X Kuşağı’nın, Y Kuşağı’nı Baby Boomers gibi geçmiş kuşaklardan güçlü mentorlar ile eşleştirerek ikisi arasında barışı sağlama görevini üstlenmesi gerektiğini düşünmektedir. Genç ve yaşlı nesiller arasında mentorluk ilişkileri kurmak, aradaki farkı kapatmamıza yardımcı olur ve Y Kuşağını, dijital yerliler olarak da adlandırılan en yeni nesil olan Z kuşağı ile çalışmaya hazırlamakta yardımcı olmaktadır.²⁴

İnsan evrimiyle ilgili yapılan bazı tarihsel çalışmalara göre, kuşaklar arasındaki ilişkinin her zaman bir çatışma ve çekişme ilişkisi, örneğin annelerin çocuklarına yaşlı insanlardan korkmayı öğretmesi ve ona saygı duymaya teşvik etmesi söz konusudur. İki kuşak arasındaki farkın ortaya çıkması, kültürel değerlerin eski kuşaklardan yeni kuşaklara geçişinin doğasıyla ilgilidir. Kültür, sosyalleşme süreci aracılığıyla bir önceki kuşaktan bir sonraki kuşağa aktarılmaktadır. Ancak, hızlı sosyal değişim, önemli siyasi ve sosyal olaylar, medya ve bilgi teknolojilerinin etkileri gibi bazı faktörler sosyalleşme sürecini ciddi şekilde etkileyebilir, böylece bir yetişkin kuşağından diğerine kültürel aktarım tam ve doğru olmaz; sonuç olarak, farklı kuşaklar arasında değerler, fikirler, tutumlar, normlar ve davranış kalıplarında farklılıklar meydana gelebilir.²⁵

Kuşaklar arasında birçok farklılıklar vardır. Bu farklılıkların birçoğu güçlü bir biçimde eğitim ve öğretimi de etkilemekte ve eğitim ile şekillenmektedir. Farklı kuşaklar dünyadaki olaylara farklı perspektiflerden bakmaktadırlar. Öğrenciler, eğitimcilerinin zamanında onların davrandığından farklı davranmaktadır. Okullar, farklı kuşaklardan öğreticileri bünyesinde barındırdığı gibi öğrencileri de kendileri ile farklı kuşaklardandır. Bu nedenle yaşlı kuşak öğretmenler genç kuşak öğretmenlerle çatışma yaşadıkları gibi öğrenciler de onlarla iyiler ve kötüler noktasında da farklı düşüncelere sahiptirler.²⁶

²³ Louis Leung, “Generational Differences in Content Generation in Social Media: The Roles of the Gratifications Sought and of Narcissism”, *Computers in Human Behavior* 29/3 (2013), 997-106.

²⁴ Hannah Downs, “Bridging the Gap: How the Generations Communicate”, 4.

²⁵ M. Bakr, “Tabieat alelaqat bayn al’ajyal wadawriha fi tahqiq alaistiqrar almujtamiei”. *Majalat Jamieat Almadinat Alealamiat Mujamae* (2022).

²⁶ Yaser Arslan – Soner Polat, “Eğitim Örgütlerinde Kuşaklar Arası Çatışma: Nedenleri ve Başa Çıkma Yaklaşımları”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 17/1 (Nisan 2016), 267.

1.3. Kuşaklararası Çatışma

Kuşaklararası çatışma tamlamasındaki, çatışma kavramını, bir grubu da oluşturan aynı kuşağın üyeleri arasındaki etkileşim ve iletişimden kaynaklanan ve fikirlerin, değerlerin, normların ve hatta davranışların uyumluluğunu engelleyen bir dizi farklılık ve gerilime sonuçlanan ve sosyal istikrarı olumsuz etkileyen bir süreç olarak tanımlamak mümkündür. Platon'a göre kuşak çatışması sosyal değişim için itici bir güçken, Aristoteles mirasın içeriğini sadece sınıflar arasındaki bir çatışma olarak değil, ebeveynler ve çocuklar arasındaki bir çatışma olarak açıklamıştır. Öte yandan, daha yakın dönemdeki tartışmalarda, bu çatışmanın aile içi çatışmadan daha üst ölçekte de ortaya çıktığı; Batı toplumunun tarihsel gelişimi boyunca, kültürel ve teknolojik değişimin artan hızı ve oranı sebebiyle her zaman kuşaklar arasında çatışma yaşandığını öne sürülmektedir.

Bu çerçevede kuşak çatışması, toplumlarının taleplerini karşılayamaması ve hırslarını yerine getirememesi açısından gençler için yapısal dengesizlikler, sosyal çözülme ve uyum sorunları yaratan sosyal değişimlere yol açan hızlı kültürel değişim durumunda ortaya çıkmakta ve bu gençlerin sistemlerinin bozulmasına, ölçeklerini kaybetmelerine, sarsılmalarına ve her şeyden şüphe etmelerine ve her şeye olan güvenlerinin çökmesine neden olmaktadır. Özgüvenleri çökmekte ve kızgınlık, saldırganlık ve isyan duyguları geliştirmektedirler, bu da genç kuşak ile yetişkin kuşak arasındaki değerler veya hedeflerdeki farklılıklarla alakalı olarak kuşaklar arasında kültürel, sosyal ve ekonomik çatışmalara yol açmaktadır. Çünkü bu çatışmalar genellikle ebeveynler ve çocuklar arasında, özellikle de aileden ayrılma ve bağımsızlık aşamasında meydana gelmektedir.²⁷

Kuşak çatışması aynı zamanda sosyo-politik nitelikteki konulara ilişkin sosyal çatışma ortamından da kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda toplum birimleri arasındaki uyumu olumsuz yönde etkilemektedir. Çünkü genel olarak toplum ve özel olarak aile içindeki uyum, sağlıklı bir sosyalleşmenin sağlanması için temel bir unsurdur, çünkü psikolojik ve zihinsel dengelerini tamamlayan ve kimliklerini, güçlerini ve birliklerini koruyan ve daha fazla gelişme ve büyümeye teşvik eden sosyal bağları gözden kaçırmadan kişiliklerini geliştiren temel ihtiyaçlarını karşılamaktadır, zira aile uyumu güvenli, uyumlu ve bütünleşmiş bir toplum yaratmanın temel koşulu olarak kabul görmektedir.²⁸

Pareto, toplumdaki kuşak çatışmasının bir üst kategorisi olarak sınıf çatışmasının, insan doğasının kökenlerinde çatışmanın varlığından kaynaklandığını ve bu çatışmanın belirli bir sosyal ortamda uyum, denge, düzen ve uzlaşma olgularının yokluğunun bir sonucu olarak meydana geldiğine; güç, gelir, mülkiyet gibi maddi kaynaklar konusundaki memnuniyetsizliğin bir sonucu olarak ortaya çıktığına inanmaktadır. Çatışma ile ilgili sosyal çevre, ister aileler ve aileler gibi basit gruplar gibi küçük ister klanlar, kabileler, şehirlerdeki yerleşim

²⁷ Z. Mirghad, "Sirae al'ajyal wa tathiruh ealaa altamasuk al'usari". *Majalat Aleulum Al'iinsaniat, Jamieat Muhamad Khaydar Bisakrat*, 32 (2013).

²⁸ Muhammad Atif Ghitha, "Almashakil aliajtimaeiat walsuluk alianhirafiu. Dar Almaerifat Aljamieiat". *Aliiskandariat Masri* (1999).

toplulukları ve hatta halklar ve uluslar gibi büyük gruplar olsun, çatışmadan bağımsız olarak tüm grupları kapsamaktadır.

Sosyal kimlik yaklaşımına göre, insanlar kendilerini ve diğerlerini algılayan benzerlikler ve farklılıklar temelinde sınıflandırmaya çalışmaktadır. Bu bağlamda, bireyler kendilerini belirli bir nesle ait olarak sınıflandırmaya çalışabilirler çünkü grubun diğer üyeleriyle popüler olarak ilişkilendirilen özelliklerle birliktelik algıları ve diğerlerini benzer olmayan özelliklere dayalı olarak ayrı “dış gruplar” olarak sınıflandırır. Bu bilişsel benlik sınıflandırması, bireyler kendilerini diğer gruplarla karşılaştırarak kısmen bir gruba ait olma duygusu aradıklarından, iki temel insan ihtiyacını- içme ve farklılaşma- karşılar. Gruplar arası karşılaştırmalar hem pozitif grup içi önyargı hem de negatif grup dışı önyargı oluşturabilir ve gruplar arası etkileşimleri şekillendirir. Bireyler kuşak kimliklerinden iç ve dış gruplar oluşturdukça, örgüt üyeleri arasındaki etkileşimler etkilenebilir ve çatışma ortaya çıkmaktadır.²⁹

Kayabaşı ve Arslan, kuşaklararası çatışmaların değer, davranış ve kimlik temelli olmak üzere üç ana kaynaktan geldiğini belirtmektedir. Farklı kuşaklar arasındaki geleneksel değerler konusundaki sahip olunan görüşlerdeki farklılar, kuşakların sahip olduğu davranış farklılıkları, özellikle teknoloji alanındaki, profesyonel yaşantılarındaki benimsemiş oldukları iş etiği ve o dönemin kuşağındaki bireylerinin iç kimliklerinin diğer kuşaktaki bireylerin sahip olduğu ve hatta belki de kendi kuşaklarındaki bile kişilerarası kimlikleri arasındaki algılanan farklar olmak üzere çeşitli etmenlerden kaynaklandığı saptanmıştır.³⁰

Kuşaklararası çatışma, çoğu kere, norm, değer, tutum gibi sosyal bazı bileşenlerden kaynaklanma birlikte psikolojik bazı bileşenler de içerebilir. Bu bağlamda yeni bir kuşağın, eski kuşaklar tarafından eski dönemlerin şartlarına göre değerlendirilerek genç kuşaklar hakkında (çoğu kere bir tecrübeye dayanmayan) olumsuz yargılar ortaya çıkarılabilir. Bu olumsuz yargılar stereotip, kalıpyargı ve önyargı-peşin hüküm olarak kalıcılık ve yaygınlık kazanabilir. Twenge Ben Kuşağı isimli çalışmasında şöyle der: “Gençlerden, geçmiş nesillerin kişilik tarzlarını ve davranış biçimlerini benimsemelerini istemek, yetişkin bir Amerikalıya, ‘Çinli ol!’ demek gibidir”. Çatışan kuşakların birbirlerine kalıpyargılarla yaklaşması, çatışmayı körükleyen en önemli nedenlerden biridir.

Önyargı (kalıpyargı-stereotip) konusunda tek yönlü bir işleyişten çok karşılıklı bir işleyiş söz konusu olmaktadır. Bu tür yargılar bir dereceye kadar gerçeklere dayansa da kuşakların diyalogunun yapıcı olmasının önüne geçmektedir. Yaşlı kuşaklarda özelinde yaşlıların belli kalıplara sokulmaları, kuşaklar arası çatışmanın bir parçası olmalarına etki etmektedir. Zira bu kalıpyargıların bir kısmı yaşlıların “sağlıksız, verimsiz, zayıf, yalnız ve mutsuz”

²⁹ Michael J. Urick, “The Aging of the Sandwich Generation”, 167.

³⁰ Cumali Kayabaşı-Beyza Nur Arslan, “Kuşaklararası İletişimde Farklılıklar ve Uyum Stratejileri: Derleme”, *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 9/40 (2025), 29.

gibi ötekileştirici sıfatlarla yaşa dayalı ayrımcılığa maruz kalmalarına ve olumsuz tutum geliştirmeye meyletmelerine neden olmaktadır.³¹

Çatışma süreci, hedeflerde, değerlerde, görevlerde farklılıklar veya yetersiz kaynaklar, şeffaflık, iletişim vb. nedenlerle tetiklenebilir. Bireylerin genellikle örgütsel bir ortamda bireysel hedeflerine ve değerlerine uygun çatışma stilleri benimsediği varsayılır. İnsanlar örgütlerde etkileşim halindeyken, farklı değerler ve durumlar insanlar arasında çatışmalara yol açar. İdare edilemeyen çatışma, çalışanlar arasında azalan uyum, verimlilik ve örgütsel uygunluğun azalmasına yol açabilir. Çatışma stilleri, bireyin kendisini veya başkalarını tatmin etmek için seçtiği stil olarak tanımlanabilir. Çatışmaya dahil olan bireyler veya grupların bazı stilleri kritik bir rol oynayabilir. Bazı stiller çözüm arayışını teşvik ederken, bazıları çıkmaza yol açar ve gergin ilişkilere neden olur.

Teorisyenler tarafından çeşitli çatışma stilleri tanımlanmıştır. İlk teorilerden biri, Follet'in tek boyutlu teorisinde baskınlık, uzlaşma ve bütünleşme şeklinde üç stil önerilmiş; kaçınma ve bastırma biçiminde ikincil stiller eklenmiştir. Blake ve Mouton, iki boyut -üretim kaygısı ve insan kaygısı- ve dört stil -zorlama, yumuşatma, uzlaşma ve problem çözme içeren yönetimsel izgarayı geliştirmiş; Thomas ve Kilmann, çatışma davranışının iki bileşenini iddialılık ve iş birliği olarak adlandırmıştır. İddialılık, kişinin kendi kaygısını tatmin eden bir davranışken, iş birliği başka bir kişinin kaygısını tatmin eden bir davranıştır. Bu iki boyut, rekabetçilik, uyum, uzlaşma, kaçınma ve iş birliği olmak üzere beş çatışma yönetimi stilini ortaya koymaktadır. Pruitt, dört stil -boyun eğme, problem çözme, çekişme ve eylemsizlik- içeren ikili kaygı modelini önermiştir.³²

Tanımlayıcı yaş stereotipleri, yaşlı insanların tipik olarak ne yaptıkları hakkındaki beklentileri içerdiği, kural koyucu yaş stereotiplerinin ise yaşlı insanların ne yapmaları gerektiğiyle ilgilidir. Genç bireylerin muhtemelen benimseyeceği üç farklı kural koyucu boyut şu şekilde özetlenmiştir: İmrenilecek pozisyonların ve etkinin aktif olarak elde edilmesi; pasif paylaşılan kaynak tüketiminin en aza indirilmesi; ve yaşa uygun, sembolik kimlik korunması.

Kuralcı kalıplar, davranışlar için başkalarına referans verilen normatif beklentiler tanımlar ve bu beklentilere dikkat edilmemesi veya bunların ihlali kuşaklar arası çatışmalara yol açabilir. Örneğin, yaşlı bireyler emekliliği ertelerse ve yasal emeklilik yaşının ötesinde işgücünde kalırlarsa, genç çalışanlar bunu ardıllık, tüketim ve kimlik temelli kuralcı normların ihlali olarak algılayabilirler. Ayrıca bu fikirlerin iki yönlü çalışması da mümkündür; örneğin, yaşlı çalışanlar genç çalışanların örgüt içindeki hızlı ilerlemelerini tüketim, kaynak ve kimlik normlarının ihlali olarak görebilirler. Bu, yaşlı çalışanlar genç çalışanların sıraya kaynak yaptığını ve yaşına uygun davranmadığını algıladıkları ölçüde, yaşlı ve genç çalışanlar arasında benzer bir küçümsemeye yol açabilir.

³¹ Meyrem Tuna Uysal - Gizem Tan Eren, "COVID-19 Salgın Sürecinde Sosyal Medyada Yaşlılara Yönelik Ayrımcılık: Twitter Örneği", *Turkish Studies* 15/4 (2020), 1149-1150;Smarty Mukundan vd., "A Study on the Conflict Resolution Styles of Generation Y Students Indian Context", *International Journal of Global Business* 6/1 (June 2013), 81-90.

³² Mukundan vd., "A Study on the Conflict Resolution Styles of Generation Y Students Indian Context", 84.

Yaş stereotipleri, yaş meta-stereotipleri ve kuşak içi stereotipler de dâhil olmak üzere kendine referanslı biçimler alabilir. Meta-stereotipler, insanların diğer insanların sosyal grupları hakkında ne düşünebileceğine dair sahip oldukları varsayımlardır. Bazı araştırmalar, iş yerinde yaş meta-stereotiplerinin varlığını vurgulamıştır. Meta-stereotipler bir stereotip tehdidi üretebilecektir. Stereotip tehdidi kişinin sosyal grubu hakkında olumsuz bir stereotipi doğrulama veya bu stereotipe indirgenme endişelerini içerir ve yaşlı çalışanların iş tutumlarını ve davranışlarını olumsuz etkileyebilir.³³

1.4. Kuşaklararası Travma

Toplumsal boyutta ortaya çıkan travmalar “doğal felaketler, savaş, soykırım benzeri etkenler ile kuşaklar boyu devam eden fiziksel ve ruhsal olarak bireylerde derin yaralara neden olan, göç, yoksulluk ve ayrımcılık gibi olguların eşlik etmesiyle de ağırlaşarak varlığını sürdüren çoklu bir olgu” olarak tanımlanır. Aktarılan bir olgu olarak kuşaklararası travma, önceki kuşakların olumsuz deneyimlerinin sonraki nesillere aktarılması anlamına gelir. Travmaya maruz kalmış ebeveynlerin, kimi zaman empatik yaklaşım eksikliği ve şiddet odaklı ebeveynlik stillerinin bu aktarımı pekiştirdiği görülür.

Benzer şekilde savaş, soykırım, göç ve yoksulluk gibi toplumsal travmalar da doğrudan yaşanmamış olsa bile ikinci ve üçüncü kuşakları ikinci bir travma yoluyla etkileyebilir. Toplumsal travmaları deneyimleyen bireylerin yanı sıra ileriye dönük olarak sonraki kuşaklar bu toplumsal travmaları deneyimlemeseler bile etkileri sonraki kuşaklar üzerinde de görülmektedir. Travmalar yalnızca bireylerin yaşamında yarattığı etkilerle sınırlı kalmaz, aktarım süreçleri yoluyla kuşaklar arası bir süreklilik kazanabilir. Böylece, travmatik yaşantılar yalnızca bireysel psikolojik yapıları değil, nesiller arası ilişkiler ve aktarım biçimleri aracılığıyla toplumsal belleği de şekillendirebilir.³⁴

1.5. Kuşaklararası Dayanışma

Herhangi bir yaş grubunun deneyimi, onu yaşamak için hayatta kalan tüm insanlar için ortaktır. Bir güvence unsuru olarak bu ortak deneyim muhtemelen kuşakları hem kutuplaştırmaya hem de bir araya getirmeye hizmet eder. Ancak bir geçmişe dayalı, bir geleceği umut eden ortak kader bilgisi çoğu toplumun sosyal gündemi için çok çekicidir. Dünya çapında kuşaklararası dayanışma için belli belirsiz bir çaba gözlemlenebilmekte; toplumlar, ebeveynlerin çocuklarına ve kendi ebeveynlerine olan aile dayanışmasını tekrarlamaktadırlar. Çoğu toplumun kültürel mesajı, gençlerin daha yaşlı kuşakların deneyiminden öğrenebileceği ve buna ihtiyaç duyduğu yönündedir.

³³ Cort W. Rudolph - Hannes Zacher, “Intergenerational Perceptions and Conflicts in Multi-age and Multi-generational Work Environments”, *Facing the Challenges of a Multi-age Workforce: A Use-inspired Approach*. ed. L. M. Finkelstein vd. (Netherland: Routledge, 2015), 259.

³⁴ Fikret Gülaçtı vd., “Kuşaklar Arası Travma Geçişi ve Psiktavmatoloji”, *Geçmişten Geleceğe Eğitim Bilimleri II*. ed. Fikret Gülaçtı (Gaziantep: Özgür Yayınları, 2025), 39-53.

Tarih boyunca yaşlı ve genç kuşaklar günlük olarak bir araya gelmiş, çok kuşaklı topluluklar içinde sevgi, hizmet ve malları paylaşmıştır. Bu tür topluluklar, yerli halklar arasında ve köylerde gelişmeye devam etmektedir; burada yapılar kuşaklar arasında kolay bir günlük karşılaşmaya olanak tanımış, bu da gençlerin -yaşlı kuşakların hala karşı karşıya oldukları yaşam değişiklikleriyle nasıl başa çıktıklarını öğrenerek-psikolojik olarak zenginleştirici bir gözlem yapmalarını ve yaşlıların da gençleri gözlemleyerek kendi geçmiş yaşamlarını yeniden yorumlamalarını kolaylaştırmıştır.

Kuşaklararası dayanışmanın (kuşaklararası çatışmada olduğu gibi) toplumsal alanda ortaya çıktığı alanlardan biri de çalışma hayatıdır. Sanayi Devrimi öncesinde aile ekonomisine dayalı tarım toplumlarında kuşaklararası dayanışma hem ev hayatında hem de çalışma hayatında görülebilmesi sıradan bir olgudur. Oysa Sanayi Devrimi sonrasında üretim biçimlerinin farklılaşması bir yandan kuşak, bir yandan da cinsiyet yönünden ayrılaşma üretmiş; kadın ve erkek rolleri yeni bir biçim almıştır. Bu durumun kuşak dayanışmasında hem çocukların yetiştirilmesini hem de yaşlıların hayatının kolaylaştırılmasını etkilediği görülür. Bu bağlamda kadınların resmi işgücüne (ücretli emeğe) katılımının artması ve birçok başka alanda seçeneklerin genişlemesiyle, yeni bir bakım düzenlemeleri karışımı ortaya çıkmış olmakla birlikte, Japonya gibi bazı toplumlarda, evli kadınlar evde kalıp çocuklarını az yardımla büyütmiş, daha sonra orta yaşlarını kocalarının ebeveynlerine de bakmaya adanmışlardır. Bu gelenek Japon tarihinde derinden kök salmıştır ve bugün yaşlı kişilerin yaklaşık %60'ı hala orta yaşlı çocuklarla veya diğer akrabalarla birlikte yaşamaktadır. Yaşlanmaya olumlu bir bakış açısı, toplumda kuşaklar arası uyumu sağlamanın bir ön koşulu olarak düşünülebilir. Kuşaklararası bağlar ve yükümlülükler, gelişmenin hangi aşamasında olursa olsun her toplumun kalbinde yer alır.³⁵

2. Kuşakların Adlandırılması ve Anlamlandırılması

Kuşakların adlandırılması ve anlamlandırılması sürecinde teknolojinin imkânların günümüzdeki kadar erişebilir ve değişken olmadığı tarihsel ve toplumsal zaman aralıklarında toplumları şekillendiren, kırılmalara ve dönüşümlere yol açan kırılmaların etkili olduğu söylenebilir. İletişim, ulaşım, üretim ve tüketim araçlarında ve yöntemlerinde yaşanan gelişmelerin kuşakları şekillendirdiği görülür. Bu kuşakların kendilerinden önceki kuşaklar yani onları sosyalleştiren ebeveynlerinin hangi kuşaktan olduğu, hangi özelliklere sahip olduğu da etkili olmaktadır. Bir örnekleme olarak bazı kuşaklar, Dünya Savaşları ve öncesi dönemlerde sosyalleşmiş ve edilgen bir konumda bulunmuş ve yeni kuşakların demografik kaynağı olmuşken, onlardan sonra gelen kuşaklar belki daha az edilgen bir konumda, hızlı değişimler ve gelişmeler nedeniyle teknolojiye uyum sağlama, kullanma ve şekillendirme becerilerine göre oluşmaktadır.³⁶

³⁵ United Nations, "Chapter V Generations", 72-73.

³⁶ Meltem Güzel, "X ve Y Kuşaklarının Çocukları: Z ve Alfa Kuşakları", *Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma Dergisi* 10/98 (2023), 1990-1991.

Modern sosyolojik tartışmalarda, her kuşağın kendine has özelliklere ve ortak deneyimlere sahip olduğu çeşitli kuşaklardan söz edilir. Sessiz Kuşak, Bebek Patlaması, X Kuşağı, Y Kuşağı ve Z Kuşağı en yaygın olarak kabul edilenler toplumsal gruplardır ve zaman için tanımlar ve isimlendirmeler değişmekte ya da çeşitlenmekte, literatüre yenileri eklenmektedir. Bu grupların her biri farklı toplumsal zorluklarla karşılaşmış ve dünyanın şekillenmesine benzersiz katkılarda bulunmuştur.

Kültürel önemi zaman içerisinde artıp azalsa da Geleneksel (Sessiz) Kuşak, Bebek Patlaması ve X Kuşağı tanımlamaları, kendi benzersiz bakış açılarıyla birbirini takip eden kuşaklar ortaya çıkmış, 20. yüzyıl sonlarına doğru Y Kuşağı (Milenyum Kuşağı), Net Kuşağı, Z Kuşağı ve Ben Kuşağı, yeni tanımlar olarak kullanılmaya başlamıştır.³⁷ Bunlara K Kuşağı (Karamsar Kuşak), Alfa Kuşağı, M Kuşağı gibi yenileri de eklenmiştir.

Sessiz Kuşak, 1928-1945 yılları arasında doğan bireylerden oluşan bir gruptur. Daha sonraki kuşaklara kıyasla otoriteye meydan okuma tutumları daha düşük olduğundan Sessiz Kuşak olarak adlandırılmış, Büyük Buhran ve İkinci Dünya Savaşı sırasında büyüdükleri için Savaş kuşağı olarak da anılır. Sessiz Kuşağın yetişme yıllarının, tasarruf, dayanıklılık ve güçlü bir iş ahlakı gibi değerleri aşılayan ekonomik zorluklar ve küresel çatışmalarla geçtiğini söylemek mümkündür. Bu kuşağın pek çok üyesi, siyasi, dini, yada kurumsal bağlılıklarıyla karakterize edilmektedir. Gelenekçi olarak da nitelenen bu kuşak, kendilerinden sonra gelen sosyal, siyasi ve ekonomik yapıların büyük ölçüde temelini atmıştır. Doğrudan posta ya da yazılı iletişim gibi açık ve özetlenebilen basit bilgileri almayı tercih etmektedir. Sessiz kuşak dünyaya gelen en küçük kuşak olarak nitelenmiş, ekonomik sorunlar, açlık ve kıtlık, işsizlik gibi zorlu yaşam koşullarına maruz kalmıştır.³⁸

Bebek Patlaması Kuşağı 1946 ve 1964 yılları arasında doğan bireylerden oluşan bir grup olarak nitelendirilir. Kavramın temelinde, İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinin sonrasında doğum oranlarındaki önemli artış vardır. Bu kuşak ekonomik refahın, toplumsal ve kültürel dönüşümün ve kayda değer teknolojik ilerlemelerin yaşandığı bir dönemde yetişmiştir, üyeleri çoğunlukla idealist, siyasetle ilgili ve kişisel başarıya odaklı olarak tanımlanmaktadır. Yükseköğretime yaygın erişimi deneyimleyen ilk demografik grup olarak birçoğu hükümette, iş dünyasında ve sanatta yüksek profilli pozisyonlara ulaşmıştır. Baby Boomer kuşağı mensupları sivil haklar hareketi, kadın hakları ve çevrecilik gibi sosyal ve siyasi davalara olan bağlılıklarıyla da öne çıkar, güçlü bir aktivizm ve sivil katılım duygusuna vurgu yaparlar.³⁹

³⁷ Fatma Betül Karabina, "Değişen Aile Kavramının Metafor Analiziyle Kuşaklar Arası Değerlendirilmesi: X, Y, Z Kuşaklarının Aile Algısı", *Aile Dergisi* 3/2 (2025), 6.

³⁸ Çelik – Gürcüoğlu, "Generations and Their Relations in Social Processes", 119.

³⁹ Carol Locker - Jennifer Teague, "Assessing the role of Generational Conflict in the Performance Appraisal Process". *Journal of Behavioral and Applied Management* 24/1 (2024), 4-5.

1965-1979 yılları arasında doğan X Kuşağı, Bebek Patlaması ve Y Kuşakları arasında sıkışmış, daha yaşlı bir kuşağa geçiş yapan orta kuşaktır. Genç kuşaklara kıyasla daha az ilgi çekmektedir ve daha az görünürliğe sahiptirler. Analog ve dijital dünyalar arasında köprü kuran X Kuşağı, uyum, esneklik ve bağımsızlık göstermektedir. Bireyciliğe ve yüksek özgüvene değer verirler, kariyer başarısı ve maddi çıkarlar peşindedirler. Pragmatik yaklaşımları ve istikrarlı ruh sağlıkları dengeli ve etkili bir çalışma etiğine katkıda bulunurken, otoriteye ve geleneksel hiyerarşilere kuşkuyla yaklaşmaya devam etmektedirler. Kendilerinden önceki kuşaklardan farklı olarak X Kuşağı, kendine, iş-yaşam dengesine ve anlamlı işe öncelik tanımaktadır.⁴⁰

Y Kuşağı, 1981-1995 yılları arasında doğmuşlardır ve Bebek Patlaması ile Erken X Kuşağı'nın çocuklarıdır. Hak Sahibi Kuşak olarak adlandırılmış, destekleyici ebeveynler tarafından yetiştirilmiş, arkadaşları ve aileleriyle güçlü sosyal bağlara sahip olmuşlardır. Y Kuşağı, iyi bir iş-yaşam dengesine değer vermektedir; teknoloji ile büyümek onları güçlü bir teknolojik anlayışa ulaştırmıştır. Korunaklı, kendine güvenen, iyimser, ekip odaklı, başarı arayan, hesap verebilirlik duygusuna sahip, mükemmelleşmek için baskı hisseden ve asi olmaktan ziyade sorgulayıcı bir uyum eğilimine sahiptir.

Otoriteyi sorgularlar ve fikirlerini dile getirmekten çekinmezler ve hem otoriteye hem de adalete inanırlar. Y Kuşağı'nın yetişme yılları siyasi ve sosyal aktivizmin arttığı bir dönemde denk gelmektedir ve birçok sosyal adalet, iklim değişikliği ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularında istekli ve genellikle iş dışındaki ilgi alanlarını takip etmelerine olanak tanıyan esnek çalışma düzenlemeleri peşindedirler⁴¹.

Z Kuşağı kavramı, (1995-2012) yılları arasında doğan ve Y Kuşağı'ndan sonraki demografiye katılan kişileri kategorize etmek için kullanılmakta ve Z Kuşağı'nın en açık fikirli ve uyumsuz kuşak olduğuna dikkat çekilmektedir. Diğer kuşaklara oranla en bariz özellikleri cinsiyet akışkanlığı ve cinsel tutumları gibi alanlarda da ortaya çıkmaktadır. Teknoloji odaklı bir yaşam tarzıyla büyümek, hızlı ve yüksek teknoloji ile iletişim çağında yaşamak, her zaman açık ve her zaman erişilebilir bilgi beklentisi Z Kuşağı için bir norm haline gelmiştir. İnternet çağının yerlisi olan Z Kuşağı, genellikle bir gerçek hayat kimliği ve birden fazla çevrimiçi kimlikten oluşan çok-kimlikli bir kişiliği yönetmektedirler. Bunun yanı sıra, yapılan araştırmalar Z kuşağı üyeleri arasında finansal istikrarın en önemli değer olduğunu göstermektedir.⁴²

İnternetin ya da bu kadar gelişmiş teknoloji olmadığı bir dünyayı hiç tanımayan Z Kuşağı'nın statünü ve davranışlarının şekillenmesinde dijital teknolojilerin büyük bir ölçüde etkisi olmuştur. Küreselleşme Z Kuşağı'nın farklı kültürlerle etkileşiminde kolaylık sağlamıştır.

⁴⁰ Jana Ozolina vd., "Bridging Generational Gaps: Reducing Conflict and Enhancing Collaboration in the Workplace". *Proceedings of the 28th World Multi-Conference on Systemics, Cybernetics and Informatics*. ed. Nagib Callaos vd. (2024), 148.

⁴¹ Locker – Teague, "Assessing the role of Generational Conflict in the Performance Appraisal Process", 5.

⁴² Steven Appelbaum vd., "A Study of Generation Conflict in the Workplace", *European Journal of Business and Management Research* 7/2 (March 2022), 8.

Bunun yanı sıra aslında birçok ülkede milli kimliği kaybetme kaygısı da artmıştır. Bazı söylemler Z Kuşağı'nın da diğer kuşaklar gibi, bir tür yıkımdan doğduğunu öne sürmektedir. Zira bu kuşak mensuplarına göre bugün sadece teknoloji şirketlerinin değil, işletmelerin ve siyasi grupların da asıl amacı statükoyu bozmak, insanların düşünme ve yaşama biçimini değiştirmektir.⁴³

Toplumsal yapılar daima bir değişim çerçevesinde var olmaktadır. Varlıkları süregelen ancak değişkendir. Bu dolgu, kuşakların yeniden tanımlanmasını, yeni kuşakların kavramlaştırılmasını da beraberinde getirmektedir. Bu çerçevede Hertz, kuşak kavramlaştırmasının yaş aralığını daraltarak 1995-2002 yıllarında doğan bireyleri araştırdığı çalışmada, bu kuşak konusunda yeni bir sınıflama yaparak onları, üreticiler, oluşturucular ve mucitler kuşağı olarak tanımlamış ve bunlara K kuşağı adını vermiştir.

Dijital çağa doğan, yeni medya teknolojileri vasıtasıyla; ekonomik çöküş, işsizlik, terör, savaş ve göç gibi olumsuz koşullarla erken yaşlarda yüzleşen K kuşağı bireyleri, bunlarla karakterize olmuştur. Zira bu yeni kuşak, 11 Eylül saldırıları, Madrid ve Ankara bombalamaları, Paris saldırıları, dinsel terminoloji ve silahlı mücadele kavramlarını aynı elde toplayan El-Kaide ve IŞİD'in ortaya çıkışı, bunlardan bağımsız terör olayları benzeri yaygın şiddete tanık olmuş ve tanık oldukları bu olumsuzluklar nedeniyle de, K Kuşağı (Karamsar Kuşak) olarak tanımlanmışlardır.⁴⁴

Alfa Kuşağı kavramı, Z kuşağından sonra gelen kuşağı adlandırır. Kavram, McCrindle tarafından kullanmaya başlamıştır, ancak kimi araştırmacılar bu kuşağın henüz bir temsil yeterliğine sahip olmadığı, toplumu etkileyecek ve yönlendirecek bir olgunluğa ve yaygınlığa ulaşmadığı düşünülmektedir. Oysa Alfa Kuşağı öncülleri olan ve içine doğdukları Z Kuşağı'na benzer olarak dijital sistemler ve iletişim araçlarının (belki de öncüllerinden daha fazla) erken yaşta kullanıcıları, yorumlayıcıları şekillendiricileri olarak içinde bulunduğu toplumun koşullarını, yaşam biçimlerini ve çevresinde olup bitenleri daha çabuk algılayabilme yeteneklerine sahip olmuşlardır. Özgürlük, haklar, politik bilinç benzeri kavramlardan yola çıkarak, Alfa Kuşağı, sınır tanımayan, akıllarına estiğini yapan, geleneksel değerleri, otorite veya gücü önemsemeyen, sabırsız bireyler olarak anılmaktadır.⁴⁵

M Kuşağı kavramlaştırması, Y ve Z kuşaklarının muhafazakâr ailelerdeki yansıması olarak, aslında söz konusu tabanın içinde yetişen, bu kuşağı tanımlayan bir kavramsallaştırma olarak literatüre eklenmiştir. Bu kuşağın moda dergileri, sosyal medya, dünya çapında markalar, helal çöpçatanlık siteleri gibi her yerde izleri olan Müslüman gençlere atıfla isimlendirildiği görülmektedir. M Kuşağı'nın özellikleri Y ve Z Kuşağı'nı hatırlatmaktadır. İnanç ve modernliği bünyesinde birleştiren kimliğiyle M Nesli, Batı'nın tüketim toplumunu

⁴³ Recep Bozkurt, "Yaşlılığın Politikası, Politikanın Yaşlı Paketi: Yaşlılar, Kuşak ve Seçim Bildirgelerinde Yaşlılara Yönelik Vaatler", *Kuşak ve Siyaset*. ed. Osman Metin (İstanbul: Eğitim Yayınları, 2023), 47.

⁴⁴ Duygulu, "Yeni Medya Teknolojilerinin K-Kuşağının Ebeveynleriyle Olan İletişimine Etkisi", 642-644.

⁴⁵ Sena Doğan, *Kuşaklar Arasında Toplumsal Değerlere Farklı Bakış Açıkları* (Samsun: Samsun Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025), 38.

benimsemiyor, kendi ihtiyaçlarına cevap veren yeni bir tüketim toplumu oluşturuyor. M Kuşağı, ebeveynlerinin yoksunluk, yoksulluk ve travmatik geçmişleri ile ilgileri, ebeveynlerinin anlattıkları ve kendilerine yüklemeye çalıştıkları tarih, dava, gelecek kaygısı yüklemelerinden ibaret bir kuşaktır.⁴⁶

3. Sosyolojide Kuşak Teorileri

Toplumsal düzen ve değişmeyi sosyal statik ve sosyal dinamik kavramları üzerinden analiz eden Comte, önceki kuşakların sonrakiler üzerindeki etkisinin, bireylerin birbirleri üzerindeki eyleminin ve bunun oldukça karmaşık bir etkisinin olduğunu söyler. Kuşaklar aynı zamanda kültürel aktarımı sağlayan köprünün taşları gibidir. Çünkü kuşaklar birbirine toplumsallaşma yoluyla bağlanmaktadır. Kuşaklar bir anlamda sosyal statüğün aktarımını yaparken, kuşaklar arası farklılaşma da toplumsal değişmeyi yani toplumsal dinamiği ortaya çıkarır. Böylece sosyal statik ve sosyal dinamik hem aktarılan uygarlık birikimleriyle hem de kuşakların farklılaşmasıyla toplumsal ilerleme gerçekleşir. Durkheim da toplumsal statüğün bir parçası olan toplumsal kurumların bizlere verili olan, önceki kuşaklardan aktarılan şeyler olduğunu söyler.⁴⁷

Sorokin kuşak hakkındaki teorileştirmesinde yaşam evresi kavramını kullanarak genç ve yaşlı kuşaklar arasındaki çatışmayı, farklı yaşlardaki insanların aynı olaylara farklı tepkilerine bağlamıştır. Eisenstadt kuşağın soy ve yaşam evresi anlamlarını birleştirerek belirli bir tarihsel dönemde yaşayan insanları karakterize etmek için “kuşak” kavramının kullanımını yaygınlaştırır. 1914 Kuşağı ve Büyük Savaş Öncesi Kuşak tanımları sayesinde kuşak çok çeşitli grupları kapsar. Gasset, benzer bir kuşak kavramını, yaklaşık aynı zamanda doğan insanların ortak bir tarihsel dönemi paylaşarak büyüdükleri ve bu dönemin onların görüşlerini şekillendirdiği fikrine dayanarak formüle etmiştir.⁴⁸

Strauss ve Howe’un teorisi Amerikan toplumu ve tarihi etrafında geliştirilse de dünyanın başka yerlerindeki kuşaklar ve eğilimlerinin benzer döngüler oluşturduğu da ifade edilmektedir. Strauss-Howe, kuramlarını yaş dönemlerine ek olarak insan ömrünün ortalama 80 yıl olduğunu farz ederek, bunları çocukluk, gençlik, orta yaş ve yaşlılık olarak 20 şer yıllık periyotlara bölme suretiyle oluşturmuştur. Bu teorisyenler, bir kuşağın 20 yıl aralıklarla farklı özellikler barındırdığını ifade ederek, kuşakları nüfus patlamasından itibaren terminolojiye milenyum ve milenyum sonrası kuşak terimlerini eklemiştir. Öte yandan bu teorisyenlere göre her kuşak 80 yıl boyunca yükselme, uyanış, aydınlanma ve kriz dönemleri ise her kuşak için mukadder aşamalar kabul edilir.⁴⁹

⁴⁶ Aydın Aktay, “Yeni Türkiye İçin Yeni Kuşaklar: Sorun mu, Fırsat mı?” *Cihannüma Dergi* 9 (Kış 2022), 92.

⁴⁷ Nesibe Pala Çakmakçı, *Korunaklı Mekânlarda Yaşayan Farklı Kuşakların Komşuluk İlişkileri: Elâzığ Örneği* (Bingöl: Bingöl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi), 23.

⁴⁸ Kertzer, “Generation as a Sociological Problem”, 128.

⁴⁹ Duygulu, “Yeni Medya Teknolojilerinin K-Kuşağının Ebeveynleriyle Olan İletişimine Etkisi”, 636.

3.1. Karl Mannheim'in Kuşak Teorisi

20. yüzyılın başlarından itibaren Mannheim'ın "Kuşaklar Sorunu" adlı çalışması, kuşakları sosyolojik bir perspektiften ele alan en sistematik ve en gelişmiş çalışma olarak kabul görmektedir, çünkü kuşakları sosyo-tarihsel bağlamlar içinde sağlam bir şekilde konumlandırmakta ve ayrıca daha geniş bir sosyolojik bilgi teorisinin parçası olarak ele almaktadır. Mannheim temel olarak toplumsal konum olgusunu sınıfsal faktörler açısından incelemekle ilgilenmiş, toplumsal konumu kuşaksal faktörler açısından da düşünmüştür. Esasen Mannheim'den önce kuşaklarla ilgili iki farklı okulun varlığı kabul ediliyordu: Comte gibi pozitivistlerin görüşü ile Dilthey ve Heidegger'in romantik-tarihsel okulu. Mannheim, kuşaklar teorisinde kuşak konum kavramlaştırmasını bilginin varoluşsal belirleniminin kilit bir yönü olarak tanımlamıştır. Kuşaksal konum, 'belirli davranış, duygu ve düşünce biçimlerine' işaret eder ve gençlik dönemindeki şekillendirici deneyimler, sosyal kuşakların oluştuğu kilit dönem olarak vurgulanmıştır.⁵⁰

Mannheim'in ifadesine göre çağdaş bireyler kendi aralarında da katmanlaşır: Coğrafi ve kültürel konumları; yaşadıkları zamanın ve yerin sosyal ve entelektüel akımlarına potansiyel değil de fiili katılımları ve belirli bir duruma verdikleri farklı tepkiler, böylece karşıt kuşak "birimleri" oluşabilir. Bir kuşağın kendine özgü bir bilinç geliştirme olasılığının toplumsal değişimin temposuna bağlı olduğu görülmektedir, fakat her koşulda, toplumsal kuşakların değişimi her zaman bir ara ya da tampon kuşağın varlığıyla daha yumuşak hale gelmektedir.⁵¹

Mannheim göre, bir doğumlar birlikteliğinin oluşturduğu grubun yani kuşağın üyeleri, önemli sosyal değişim anlarını taşımadaki rollerinin bilincine vardıklarında farklı bir kuşak birimi oluşturduğu fikri ortaya çıkar. Mannheim'ın kuşak birimi anlayışındaki kilit unsur, bir kuşağın deneyim ve bakış açısında daha önceki kuşaklardan farklı bir bölünme veya ayrılık olduğunun bilincine varılmasıdır. Kuşaklar arası ilişkinin bu çatışmacı yorumu, ebeveynler ve yetişkin çocukları arasındaki çatışmalarla ilişkilendirilen daha geleneksel kuşak çatışmasından farklıdır. Mannheim, sosyolojinin, özellikle de kurumsallaşmış sosyolojinin, statik ve dinamik araştırmalar arasında köprü kurarak, kuşakların incelenmesi için düzenleyici bir merkez olarak hizmet etmesi gerektiğini savunmaktadır. Kuşak dinamiklerinin sosyolojik yönlerine odaklanırken geçmiş araştırmaları bütünleştirerek kuşaklar olgusunu anlayabilmek için esaslı bir çerçeve oluşturmayı hedeflemektedir.⁵²

⁵⁰ Karl Mannheim, "The Sociological Problems of Generations". *Essays on the Sociology of Knowledge*. ed. Paul Kecskemeti (New York: Oxford University Press, 1952), 191.

⁵¹ Jane Pilcher, "Mannheim's Sociology of Generations: An Undervalued Legacy". *British Journal of Sociology* 45/3 (1994), 483.

⁵² Mannheim, "The Sociological Problems of Generations", 163-164.

Mannheim kuşakları şekillendiren şeyin “deneyimlerini, düşüncelerini ve eylemlerini etkileyen ortak tarihsel ve sosyal bağlamları” olduğunu ifade etmektedir. Kuşak konumu, paylaşılan sosyal konum, gerçeklik olarak kuşak, tarihsel süreçlere aktif katılım ve nesil birimler ile bir kuşak içinde paylaşılan deneyimleri farklı yorumlayan alt gruplar gibi anahtar kavramları ortaya koymaktadır. Yeni kuşaklar kültürel mirasla taze temas kurarak yeniden yorumlama ve uyarılma imkânı sağlarken, eski kuşaklar da genç kuşaklarla etkileşime girerek dinamik bir fikir alışverişi yaratmaktadır. Hızlı sosyal değişim farklı kuşak tarzı ve tutumları oluşumunu hızlandırmıştır. Sadece biyolojik faktörlere odaklanarak kuşak olgusunu aşırı basitleştiren natüralist yaklaşımları eleştirmekte, bunun yerine biyolojik, sosyal ve kültürel güçlerin karşılıklı etkileşimini dikkate alan sosyolojik bir bakış açısını önermektedir.

Mannheim, kuşak konumunu bilginin varoluşsal belirleniminin kilit bir yönü olarak tanımlar. Kuşak konumu, “belirli davranış, duygu ve düşünce biçimlerine” işaret ederek, gençlik dönemindeki biçimlendirici deneyimleri, toplumsal kuşakların oluştuğu kilit dönem olarak vurgulanır. Çağdaş bireyler kuşaklar arasına kıyasla kuşak içinde daha içsel olarak katmanlaşır. Kuşaklar içinde coğrafi ve kültürel konumlarına göre; zamanlarının ve yerlerinin sosyal ve entelektüel akımlarına potansiyel değil fiili katılımlarına göre ve belirli bir duruma verdikleri farklı tepkilere göre, karşıt kuşak birimleri meydana gelebilir. Bir kuşağın kendine özgü bir bilinç geliştirme olasılığının toplumsal değişimin temposuna bağlı olduğu düşünülmektedir, fakat her durumda, toplumsal kuşakların değişimi her zaman bir ara ya da tampon kuşağın varlığıyla daha yumuşak hale gelmektedir.⁵³

Genelleyici bir yaklaşımla Mannheim, kuşakları sosyolojik bir mercekten anlamakta, basit doğalcı veya kronolojik yaklaşımlardan kaçınmakta, ancak biyolojik, sosyal ve kültürel güçler arasındaki dinamik etkileşime odaklanmaktadır.⁵⁴ Bu bağlamda Mannheim’ın kuşaklara yaklaşımı Sosyolojik Fenomenler Olarak Kuşaklar, Kuşak Konumu, Bir Gerçeklik Olarak Kuşak, Kuşak Birimleri, Yeni Temas, Kültürel Aktarım, Sosyal Değişimin Etkisi ve Nesiller Arası Dinamik Etkileşim temaları etrafında örülmüş olmaktadır.⁵⁵

3.2. Pierre Bourdieu’nun Kuşak Sosyolojisi

Bourdieu açısından kuşak kavramını kullanmanın üç temel yöntemi bulunur. Bunlardan biri “ailese kuşaklar” ile ilgilidir. İkinci bir kullanımda kuşak, “aynı zamanda veya belirli bir dönemde doğan” bir grup insandan oluşmaktadır. Bu gündelik anlamda, paylaşılan deneyimlere atıfta bulunan bir niteleme olmaksızın, kuşak “yaş grubu veya doğum grubu” ile eş anlamlıdır. Kuşak kavramının üçüncü kullanımı ise “sosyal kuşaklar” anlamında olup, burada temel fikir kolektif kimliğin ve paylaşılan deneyimlerin yarattığı bir duygusunun vurgulanmasıdır. Bu üçüncü anlam, doğrudan belirli bir arka plan teorisine atıfta bulunan

⁵³ Pilcher, “Mannheim’s Sociology of Generations: An Undervalued Legacy”, 483.

⁵⁴ Mannheim, “The Sociological Problems of Generations”, 168-192.

⁵⁵ Kertzer, “Generation as a Sociological Problem”, 127-128.

tek anlamdır ve anlamı aslında modernidir, 19. yüzyılın sonlarında ortaya çıkmıştır ve 20. yüzyılın başından beri daha yaygın olarak akademik alanlarda kullanılmaktadır.⁵⁶

Bourdieu, teori ile pratiği uzlaştırmayı amaçlamış ve bireylerin toplumsal yapıyı sürdüren pratiklerini çözümlenmesi gereken temel bir mesele olarak ele almıştır. Sınıf kavramı yerine “alan” kavramını kullanarak toplumu çeşitli alanlardan oluşan bir yapı olarak tanımlamıştır. “Habitus”, Bourdieu’nun kuşaklara dair düşüncelerini uygulamak için temel bir anahtar niteliğindedir. Kuşaklar perspektifinden bakıldığında habitus, bir kuşağın ortak bilincini mensuplarının nasıl benimsediğini açıklamıştır. Örneğin yaşlı ve genç kuşaklar arasındaki toplumsal ayrıcalıklara erişim rekabeti, Bourdieu’nun yaklaşımında eğitim ve çalışma gibi pek çok alana yansımaktadır. Bu bağlamda Bourdieu’nun kavramları, kuşak araştırmaları konusunda hem örnekleme hem de veri toplama süreçlerine önemli katkılar sunmaktadır.⁵⁷

Bourdieu, kültürel dönüşümde kuşak çatışmasını önemli bulmuştur. Sosyal dünyanın, aktörlerin statü sembolik sermaye için rekabet etmenin bir yolu olarak bir dizi kaynaktan yararlandığı çeşitli, yarı özerk alanlardan siyaset, sanat, eğitim veya din alanları gibi oluştuğunu savunmuştur. Bu kaynaklar ekonomik, sosyal veya kültürel olabilmekte ve kuşak değişimi sürecinin arkasında kaynaklar üzerindeki rekabetçi bir mücadele yani çatışma bulunmaktadır. Dolayısıyla Bourdieu kültürel alanda olmak üzere farklı kaynaklar üzerindeki kuşaklar arası rekabetin nasıl önemli bir toplumsal değişim yarattığını, (dolaylı olarak değişimin de çatışmayı ürettiğini) ortaya koymuştur.⁵⁸

Genel olarak bakıldığında Bourdieu basit kuşak sınıflandırmalarına şüpheyle yaklaşmıştır. Kuşaklar da dahil olmak üzere sosyal grupların doğal olarak ortaya çıkan varlıklar olmaktan ziyade güç dinamikleri ve sınıflandırma mücadeleleri tarafından şekillendirildiğini savunmuştur. Sosyal yeniden üretim ilgili olarak Bourdieu’nün habitus kavramı, bireylerin kuşak normları dahil olmak üzere sosyal yapıları nasıl içselleştirdiğini açıklamıştır. Bu da kuşak farklılıklarının sadece yaşla alakalı olmadığı, sosyal konumlanma ve kültürel sermaye ile ilgili olduğu anlamına geldiğini belirtmektedir. Dolayısıyla eğitim ve kültürel sermaye alakalı Bourdieu’nün eğitim üzerine çalışmaları, kültürel sermayenin kuşaklar arasında nasıl aktarıldığını ve sosyal eşitsizlikleri nasıl pekiştirdiğini vurgulamaktadır. Okullar, belirli bilgi ve sosyal davranış biçimlerini destekleyerek bu yapıların sürdürülmesinde önemli bir roloynamaktadır.⁵⁹

⁵⁶ Semi Purhonen, “Generations on Paper: Bourdieu and the Critique of Generationalism”, *Social Science Information* 55/1 (2015), 4.

⁵⁷ Çakır - Azman, “Sosyal Kuşaklar: Kuşaklar Sosyolojisinde Metodolojik Bir Açılım”, 341-342.

⁵⁸ June Edmunds - Brian S. Turner, “Global Generations: Social Change in the Twentieth Century”, *The British Journal of Sociology* 56/4 (2005), 562.

⁵⁹ Purhonen, “Generations on Paper: Bourdieu and the Critique of Generationalism”, 5-6.

Bourdieu kuşaklar kavramı etrafında çalışırken Mannheim'ın kuşak olgusunu ele aldığı Kuşaklar Sorunu makalesine hiçbir zaman açıkça atıfta bulunmamış ya da alıntı yapmamıştır. Bununla beraber, Bourdieu'nün Mannheim'ın ünlü makalesinin temel fikrini bildiği, özellikle de Bourdieu'nün Mannheim'ın bilgi sosyolojisine aşına olduğu bilindiğinden, son derece açıktır. Zira ardılı olduğu Mannheim'a atıfta bulunmadığı halde metinlerinde kuşak kavramını kolektiviteler anlamında kültürel veya sosyal kuşakları Mannheim ve diğer araştırmacıların ortak deneyimleri tarafından üretilen biçimde, aynı anlamda kullanmıştır.⁶⁰

3.3. Ana Akım Çevresindeki Kuşak Teorileri

Kuşaklar sosyolojisiyle doğrudan ilgilenen Turner toplumsal sınıf düşüncesin kavramlarının kuşaklar için de kullanılarak bir kavramsallaştırma yapılabileceğini söyler. Ona göre farklı kuşaklar ortak kaynaklar üzerinde daha fazla söz sahibi olmak için çatışma halinde ve bu iktidarı toplumsal kapanım stratejisi ile elde etmeye çalışır, Bourdieu'nün kültür sosyolojisine dair habitus ve heksis kavramlarını kuşaklara uyarlar. Böylece kuşak, belli bir zamanda grubu bütünleştirmeye yarayan kolektif hafızayı sağlayan ortak habitus, heksis ve kültürü paylaşan insanlar grubu olarak tanımlanmış olur. Kolektif hafıza ise kuşaksal bir kültür oluşturur. Kuşak bir yandan kültürel anlamda kimliğini korumak ve kaynaklara erişim üzerinde iktidar sahibi olmak isterken bir yandan da diğer kuşakları dışsallaştırarak, onların kültürel sermayeye ve maddi kaynaklara erişimini engellemeye çalışan ortak birtakım pratikler aracılığıyla kuşaksal hafızayı üretir.⁶¹

Strauss ve Howe, kuşakları yaş ve konum perspektifinden ele almaktadır. Bu durum, olayların farklı yaş gruplarındaki bireyleri farklı şekilde etkilediğini ve şekillendirdiğini görme imkânı vermektedir. Bir diğer nokta ise tarih ve kuşaklar döngüseldir ve aralarında diyalektik bir ilişki vardır. Bunun temelinde de uyanış ve kriz dönemleri arasındaki “sosyal anlar” vardır. Bu sosyal anlar farklı yaşam evrelerindeki bireyleri etkilediği gibi yaşamının farklı evrelerinde olan kuşaklar da birlikte sosyal anları tetikleyerek yeni kuşakların şekillenmesine katkıda bulunurlar ve döngüsel olarak birbirini takip ederler.⁶²

Parsons ve Eisenstadt tarafından temsil edilen kuşaklara ilişkin işlevselci bakış açısı, “yaş gruplarının” toplumsal değişime katkılarına değil, daha ziyade düzenli kuşak akışının mekanizmalarına ve toplumsal düzenin kademeli evrimine odaklanır. Buna karşılık, Mannheim'ın kuşak teorisi, insan varoluşunun toplumsal değişim için biyolojik organizmalar olarak önemini kabul ederek, yorumunda tamamen sosyolojiktir. Kuşaklar sosyal değişimin ve ilerlemenin itici güçlerinden biri olarak kavramsallaştırılmıştır.⁶³

⁶⁰ Purhonen, “Generations on Paper: Bourdieu and the Critique of Generationalism”, 4.

⁶¹ Pala Çakmakçı, *Korunaklı Mekânlarda Yaşayan Farklı Kuşakların Komşuluk İlişkileri*, 25.

⁶² Pala Çakmakçı, *Korunaklı Mekânlarda Yaşayan Farklı Kuşakların Komşuluk İlişkileri*, 26.

⁶³ Pilcher, “Mannheim's Sociology of Generations: An Undervalued Legacy”, 483-484.

Lipset ve Ladd, siyasete olan ilgide kuşak farklılıkları olup olmadığını belirlemek için 1930'ların üniversite kuşaklarını 1960'ların sonlarıyla karşılaştırmıştır. Bu kuşaklara üniversite öğrencilerinin kuşakları olarak atıfta bulunurlar. Tsukashima ve Montero, genç ve yaşlı Amerikalı siyahlar arasındaki antisemitizm farkını ele alırken, bu yaş gruplarını karşılaştırmak için kuşak terimini kullanmakta; yaşlanma (veya yaşam seyri) etkilerini birbirinden ayırmak için, olgunlaşma etkisine karşı kuşak etkisi etkisinden bahsederler.

Söz konusu üç kuşak, 20-29 yaş arası, 30-49 yaş arası ve 50 yaş ve üstü kişilerden oluşmaktadır. Cribier şimdiki kuşağın deneyimini önceki kuşağın deneyimiyle karşılaştırarak yeni emekliler ile ebeveynleri arasındaki farklılıkları tartışır. Amerikan aileleri üzerine yapılan bir çalışmada, Masnick ve Bane, yetişkinlerin üç çok farklı kuşağını ayırt eder. Bunlar 1920'den önce doğanlar, 1920 ile 1940 arasında doğanlar ve 1940'tan sonra doğanlar. Demografik çalışmalarda, yaş gruplarının nesillerle benzer şekilde özdeşleştirilmesi bazen görülmektedir. Treas, yakın tarihli bir çalışmasını Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kuşak dengesine ve bunun yaşlılara verilen destekle ilişkisine ayırır. Kuşak dengesi kavramı ile, 65 yaş üstü nüfusun ve 18-64 yaş arası çalışma çağındaki nüfusun göreceli büyüklüklerini kasteder; ancak aile içi nesil ilişkilerine de değinir. Taveggia ve Ross, iş yönelimlerindeki kuşaklararası farklılıklar üzerine yaptıkları bir çalışmada, fabrika işçilerini 1974 tarihli bir ankete göre tanımlanmış olan dört yaş grubuna ayırırlar: 26 yaş altı; 26-35 yaş; 36-45 yaş; ve 45 yaş üstü.⁶⁴

Mannheim'in en önde gelen takipçisi Bengtson kuşaklardan bahsederken zaman zaman büyükanne ve büyükbabaların, ebeveynlerin ve çocuklarının sahip olduğu tutumlara atıfta bulunur, soy ağacı kuşakları belirlenir ve daha sonra akrabalık soyuna hiç bağlantısı olmayan kuşakların analizi için yaş gruplarına dönüştürülür. Kuşağı temel bir sosyolojik ilke olarak savunan Marshall toplumdaki emekli bireylerin ve çalışanların göreceli oranına bağlı kuşaklararası gerilim potansiyelinden bahsettiğinde ve yaşlılık yardımlarının maliyetlerinin genç kuşak tarafından karşılandığını söyler. Laufer, nüfusu genç ve yaşlı kuşaklar olarak ayırırken orta sınıf gençliğinin mevcut kuşağından ve ebeveyn kuşağından bahsetmektedir. Ancak kuşak çatışması literatürünün çoğu, ebeveyn-çocuk ilişkilerine atıfta bulunurken, farklı yaş gruplarında bulunan insanlar arasındaki ilişkiler sorununu ele almaktadır. Bu nedenle Shimbori, Japonya'daki öğrenci radikallerini kuşaklar arası çatışma açısından analiz etmektedir. Bu anlamda kuşak çatışması, Abrams ve Brent tarafından sosyal değişimin hızıyla da ilişkilendirilerek incelenmiştir. LeVine, Afrika'da kuşak çatışması ve siyasetten bahsetmiş ve çeşitli kuşakları siyasi liderler etrafında tanımlamıştır.⁶⁵

Ortega ve Marias, bir kuşağı, bir tarih aralığında doğan ve "bir bağ yapısını" paylaşan bir grup olarak tanımlayarak başlarlar; bu bağ, her bireyin gerçek sosyal varlığını tanımlayan bağlayıcı gelenekleri, kolektif uygulamaları, adetleri ve inançları ifade eder. Her tarih

⁶⁴ Kertzer, "Generation as a Sociological Problem", 129-131.

⁶⁵ Kertzer, "Generation as a Sociological Problem", 133-134.

aralığının boyutları, Ortega'nın örtüşen ancak tarihsel olarak farklı her yaş grubuna atadığı on beş yıllık süreye yaklaşık olarak karşılık gelir. Bu yaş grupları, çocukluk, gençlik, başlangıç, egemenlik ve yaşlılık gibi oldukça tanıdık kategorilerle karakterize edilir. Egemenlik çağı, genellikle dünyayı yöneten ve önceki ve sonraki nesillerden tamamen ayrı olmasa da önemli ölçüde farklı bir yönetim yapısına sahip olan 45-65 arasındaki kişileri kapsar. Bu kuşak bir belirleyici kuşak kavramı sayesinde "ilk kez yeni düşünceleri tam bir açıklıkla ve anlamlarının tam olarak farkında olarak düşünen ne hala bir öncü ne de artık geçmişe bağlı bir kuşak" olarak nitelenmektedir.⁶⁶

4. Kuşaklararası Çatışma Ortamı Olarak İşyeri

İşyerindeki kuşak çeşitliliği, değerler, inançlar, alışkanlıklar ve işe yönelik tutumlar arasındaki ve teknolojiye bilgi ve yetkinlik düzeyleri arasındaki farklılıklarda kendini göstermektedir.⁶⁷ Farklı kuşakların temsilcileri olan ebeveynler ve çocukları arasındaki kuşak çatışması örgütlerdeki farklı kuşakların temsilcileri olan bireyler arasında da kendisini göstermektedir. Örgütlerdeki farklı kuşakların temsilcilerinin bakış açıları arasında farklılıklar olabilir.

İş yaşamındaki daha yaşlı kişiler deneyimli, iş odaklı ve işlerinde durağan olmalarına rağmen daha genç işgörenler hareketli, örgütsel bağlılıkları düşük, fakat girişimci ve teknoloji okuryazarı kişilerden oluşmaktadır. Daha yaşlı işgörenlerin toplulukçu bakış açılarının aksine gençler kendilerini tatmin etmekle ve üstün olmakla beslenirler. İşe karşı tutumlar ve yaklaşımlardaki bu farklılıklar kuşaklararası çatışma ile sonuçlanabilir.⁶⁸

Her zamankinden daha fazla kuşağın iş gücüne katılması ve beraber çalışması sebebiyle kurumlarda kuşak çatışması artmıştır. İletişim tercihlerindeki farklılıklar, teknoloji kullanımına karşı yüz yüze görüşme, iş değerleri tutumları iş merkezli bir bakış açısına karşı dengeli bir bakış açısı, kariyer hedefleri ilerleme fırsatlarına karşı fark yaratma arzusu ve kuşaklar arasındaki güç etkisidir. Ayrıca her kuşağın kendisini tanımlayan benzersiz özellikleri vardır. Bu özellikler sürtüşme yaratarak işyerinde çatışmaya neden olmaktadır. Her kuşağın benzersiz olduğu ve bir dizi temel değer yaratan tanımlayıcı olaylar tarafından şekillendirildiği fikri çerçevesinde yapılan bazı çalışmalar, bu temel değerlerin hem çatışma yaşayanları hem de bu çatışmaları çözmeye çalışan yöneticileri etkilemekte olduğu sonucuna varmıştır.

Araştırmalar, her kuşak yöneticinin çatışmalara farklı bir şekilde yaklaştığını ve bu yaklaşımın kendi temel değerlerinden etkilendiğini göstermiştir. Bu temel değerler, yöneticilerin çatışmalara ilişkin algılarını etkilemekle beraber, söz konusu çatışmaları çözmek

⁶⁶ Alan B. Spitzer, "The Historical Problem of Generations", *The American Historical Review* 78/5 (December 1973), 1356-1357.

⁶⁷ Crenguța Mihaela Macovei - Fabiana Martinescu-Bădălan. "Managing Different Generations in the Workplace", *International Conference Knowledge-Based Organization* 28/2 (June 2022), 191.

⁶⁸ Arslan - Polat, "Eğitim Örgütlerinde Kuşaklar Arası Çatışma: Nedenleri ve Başa Çıkma Yaklaşımları", 269.

için hangi stratejinin kullanılacağı üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmamaktadır. Hem yöneticiler hem de kuruluşlar tarafından çok çeşitli çatışma çözme stratejileri kullanılabil-mektedir.⁶⁹

Bu bağlamda yapılan çalışmada işyerlerinin genellikle birden fazla kuşaktan oluştuğu ve her birinin farklı değerlere, çalışma tarzlarına ve beklentilere sahip olduğu; bu farklılıkların nasıl yanlış anlamalara ve çatışmalara yol açıp çalışan performansını ve işyeri uyumunu etkileyebileceği görülmüştür.⁷⁰ Alferjany ve Alias çalışmasında işgücünde birden fazla kuşağın varlığının hem fırsatlar hem de zorluklar yarattığı belirtilmektedir. Kuşaklararası çeşitlilik inovasyonu teşvik ederken, özellikle iş etiği, iletişim tarzları ve liderlik tercihleri konusunda çatışmalara da neden olabilmektedir. Yapılan çalışmada, çalışan bağlılığını, motivasyonunu ve işyeri uyumunu iyileştirmek için kuşak farklılıklarını anlamamanın önemini vurgulanmaktadır.⁷¹

Sonuç

Sosyologlar genel olarak, kuşak kavramını aynı dönem içinde doğmuş, benzer tarihsel olaylara aynı yaş aralıklarında tanıklık etmiş ve yaşamları boyunca ortak deneyimler üzerinden gelişmiş bireylerin bütünü olarak tanımlar. Toplumsal değişimlerin hızına bağlı olarak, her kuşak kendi zaman dilimine özgü bir kültür içinde şekillenir. Bu nedenle, her kuşak geçmişten devraldığı bilgi ve değerlerin yanı sıra, yaşadığı dönemin koşulları ve ihtiyaçları doğrultusunda biçimlenmektedir. Toplumsal ve kültürel yapılar ekonomik, siyasi, sosyal ve teknolojik etkilerle zaman içinde evrilmektedir.

Bu yapıların her biri bu değişimlerle şekillenen, farklı bakış açılarına ve kimliklere yol açan farklı kuşaklar meydana getirmektedir. Her kuşak, yetiştiği döneme bağlı olarak benzersiz fırsatlar deneyimlediğinden, yetiştirme tarzları farklı koşullarla şekillenmektedir. Ayrıca Sosyal yapılardaki hızlı veya aşamalı değişimler, farklı kuşak gruplarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Farklı kuşaklar bir arada var oldukça, doğal olarak yeni perspektifler ve farklı bakış açıları ortaya çıkmaktadır. Ancak kuşaklar arasındaki değer farklılıkları, bu gruplar arasında iletişim engellerine ve yanlış anlamalara yol açmaktadır.

Kuşaklararası çatışma, önemli bir tartışma konusu haline gelmiştir. İki kuşak arasındaki çatışmaya zemin oluşturan olgu dikkate değer bir fark, kişilik özellikleri ve çalışma değerlerinde yatmaktadır. Kuşaklararası çatışma yeni bir olgu değildir, aksine toplumun eski bir yönü olduğu ve bu şekli ile yaşlı kuşakların genç kuşaklardan duydukları memnuniyetsizliği

⁶⁹ Appelbaum vd., "A study of Generation Conflict in the Workplace", 7.

⁷⁰ Siregar vd., "Conflict of Generational Gap in the Workplace"; lbaum vd., "A study of Generation Conflict in the Workplace", 369-372.

⁷¹ Muhammad Ali Alferjany - Rosima Alias. "Generational Differences in Values and Attitudes within Workplace", *Psychology and Education* 57/9 (2021), 1406-1501.

dile getirdiği bir ilişki biçimidir. Her iki nesil de moda tercihleri, satın alma davranışları ve teknoloji kullanımı gibi çeşitli yönlerden farklılık göstermektedir.⁷²

Kuşaklararası çatışmalar, farklı yaş grupları arasındaki iletişim tercihi farklılıklardan kaynaklanır. Yaşlı kuşaklar yüz yüze geri bildirimde değeri verirken, genç kuşaklar genellikle dijital iletişime daha tercih etmektedir. Geri bildirim tercihleri de farklılık gösterir; bazı nesiller düzenli geri bildirim tercih ederken diğerleri dönemsel değerlendirmeleri tercih etmektedir. Ayrıca, teknoloji yeterliliği kuşaklar arasında farklılık göstermekte ve dijital performans iş yeri becerilerini potansiyel olarak etkilemektedir. Bu farklılıklar yanlış yorumlama, hayal kırıklığı ve dışlanma hissine yol açarak çatışmaları daha da derinleştirebilmektedir.

⁷² Bukhari - Sabra Nadeem, "Reducing the Intergenerational Conflict", 49.

Kaynakça | References

- Aktay, Aydın. “Yeni Türkiye İçin Yeni Kuşaklar: Sorun mu, Fırsat mı?”. *Cihannüma Dergi* 9 (Kış 2022), 80-96.
- Ali Alferjany, Muhammad- Alias, Rosima. “Generational Differences in Values and Attitudes within Workplace”. *Psychology and Education* 57/9 (2021), 1496-1503. <https://doi.org/10.17762/pae.v57i9.489>
- Appelbaum, Steven vd., “A Study of Generation Conflict in the Workplace”. *European Journal of Business and Management Research* 7/2 (March 2022), 7-15. <http://dx.doi.org/10.24018/ejbmr.2022.7.2.1311>
- Arslan, Yaser – Polat, Soner. “Eğitim Örgütlerinde Kuşaklar Arası Çatışma: Nedenleri ve Başa Çıkma Yaklaşımları”. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 17/1 (Nisan 2016), 263-282.
- Aygün, Nurdan- Söylev, Ömer Faruk. “Z Kuşağı Ekseninde Ailede Yaşanan Kuşak Çatışmalarına Yönelik Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri”. *Sosyal ve Beşerî Bilimlerde Güncel Araştırmalar* 2/3 (2023), 33-48. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10437775>
- Bakr, M. “Tabieat alealaqat bayn al’ajyal wadawriha fi tahqiq alaistiqrar almujtamiei”. *Majalat Jamieat Almadinat Alealamiyat Mujamae* (2022).
- Bozkurt, Recep. “Yaşlılığın Politikası, Politikanın Yaşlı Paketi: Yaşlılar, Kuşak ve Seçim Bildirgelerinde Yaşlılara Yönelik Vaatler”. *Kuşak ve Siyaset*. ed. Osman Metin. 27-47. İstanbul: Eğitim Yayınları, 2023.
- Bozkurt, Veysel. “Kuşaklar sosyolojisi ve Z kuşağı: Data ne söylüyor?” ed. M. Yılmaz. 44-68. Bursa: Mümin Ceyhan Bursa Kültür Kaynakları Araştırma Kitaplığı, 2023.
- Bristow, Jennie. “Sociology and the Problem of Social Generations”. *Studying Generations, Multidisciplinary Perspectives*. ed. Kingstone Helen and Jennie Bristow. 17-40. UK: Bristol University Press, 2024. <https://doi.org/10.51952/9781529223507>
- Bukhari, Sadia - Sabra Nadeem, Muhammadi. “Reducing the Intergenerational Conflict Between Generation Y and Generation Z Through Creating a Culture of Mutual Respect”. *University of Wah Journal of Management Sciences* 8/1 (June 2024), 46-68.
- Çakır, Halil - Azman, Ayşe. “Sosyal Kuşaklar: Kuşaklar Sosyolojisinde Metodolojik Bir Açılım”. *İmgelem* 6/11 (Aralık 2022): 331-350. <https://doi.org/10.53791/imelem.1150010>.
- Çelik, Sabri - Gürcüoğlu, Esra Arslan. “Generations and Their Relations in Social Processes”. *Security Strategy and Political Studies* 1/1 (2016), 117-127.
- Danış, M. Salim “Türkiye’de Protesto ve Eylemlerin Kuşaklara Göre Dönüşümü”. *Kuşak ve Siyaset*. ed. Osman Metin. 1-16. İstanbul: Eğitim Yayınevi, 2023.
- Doğan, Sena. *Kuşaklar Arasında Toplumsal Değerlere Farklı Bakış Açıları*. Samsun: Samsun Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025.
- Downs, Hannah. “Bridging the Gap: How the Generations Communicate”. *Concordia Journal of Communication Research* 6/6 (2019), 1-23. <https://doi.org/10.54416/SEZY7453>
- Duman, M. Zeki. “Üniversitede Okuyan Z Kuşağının Değişen Aile Algısı ve Aile İçi İlişkilerde Yaşadığı Sorunlar”. *Sosyolojik Bağlam Dergisi* 2/1 (2021), 20-36. <https://doi.org/10.52108/2757-5942.2.1.2>
- Duygulu, Serap. “Yeni Medya Teknolojilerinin K-Kuşağının Ebeveynleriyle Olan İletişimine Etkisi”. *TRT Akademisi* 3/6 (Temmuz 2018), 635-652.
- Edmunds June - Turner Brian S. “Global Generations: Social Change in the Twentieth Century”. *The British Journal of Sociology* 56/4 (2005), 559-577. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1468-4446.2005.00083.x>
- Foster, Karen. “Generation and Discourse in Working Life Stories”. *The British Journal of Sociology* 64/2 (2013), 195-215. <http://dx.doi.org/10.1111/1468-4446.12014>
- Ghitha, Muhammad Atif. “Almashakil aliajtimaeiat walsuluk alianhirafiu. Dar Almaerifat Aljamieiat”. *Al’iiskandariat Masri* (1999).

- Gülaçtı, Fikret vd. "Kuşaklar Arası Travma Geçişi ve Psikotravmatoloji". *Geçmişten Geleceğe Eğitim Bilimleri II*. ed. Fikret Gülaçtı. 39-59. Gaziantep: Özgür Yayınları, 2015. <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub879.c3594>
- Güzel, Meltem. "X ve Y Kuşaklarının Çocukları: Z ve Alfa Kuşakları". *Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma Dergisi* 10/98 (2023), 1990-2001. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8306889>
- Higgs, Paul - Gilleard, Chris. "Generational Conflict, Consumption and the Ageing Welfare State in the United Kingdom". *Ageing & Society* 30/8 (November 2010), 1439-1451. <http://dx.doi.org/10.1017/S0144686X10000425>
- Karabina, Fatma Betül. "Değişen Aile Kavramının Metafor Analiziyle Kuşaklar Arası Değerlendirilmesi: X, Y, Z Kuşaklarının Aile Algısı". *Aile Dergisi* 3/2 (2025), 1-38. <https://doi.org/10.70348/aile.2025.16>
- Kayabaşı, Cumali. - Arslan, Beyza Nur. "Kuşaklararası İletişimde Farklılıklar ve Uyum Stratejileri: Derleme." *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 9/40 (2025), 27-42. <http://dx.doi.org/10.52096/usbd.9.40.03>
- Kertzer, David I. "Generation as a Sociological Problem". *Annual Review of Sociology* 9 (1983), 125-149.
- Krawczyńska-Zauchta, Tatiana. "Genera Atlantis Prestitional Differences in Key Values and Ethics". *Scientific Papers of Silesian University of Technology Organization and Management* 151 (March 2021), 287-298.
- Leung, Louis. "Generational Differences in Content Generation in Social Media: The Roles of the Gratifications Sought and of Narcissism". *Computers in Human Behavior* 29/3 (2013), 997-1006. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2012.12.028>
- Locker, Carol - Teague, Jennifer. "Assessing the role of Generational Conflict in the Performance Appraisal Process". *Journal of Behavioral and Applied Management* 24/1 (2024), 3-13. <https://doi.org/10.21818/001c.115889>
- Lotfi, Alireza vd. "Değerler Değişimi ve Kuşaklararası Çatışma: İran Khoy Kenti Örneği." *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 14/2 (Aralık 2013), 93-113.
- Macovei, Crenguța Mihaela - Martinescu-Bădălan, Fabiana. "Managing Different Generations in the Workplace". *International Conference Knowledge-Based Organization* 28/2 (June 2022), 191-196. <https://doi.org/10.2478/kbo-2022-0071>
- Mannheim, K. "The Sociological Problems of Generations". *Essays on the Sociology of Knowledge*. ed. P. Kecskemeti, 163-195. New York: Oxford University Press, 1952.
- McCrindle, Mark - Wolfinger, Emily. "Generations Defined". *Ethos* 18 (2010) 8-13.
- Mirghad, Z. "Sirae al'ajyal wa tathiruh ealaa altamasuk al'usari". *Majalat Aleulum Al'iinsaniat, Jamieat Muhamad Khaydar Bisakrat*, 32 (2013).
- Ozan, Mehmet Seyda "Ailede Kuşaklar Arası İletişimin Dönüşümü: Türkiye Örneğinde Kamu Politikalarının Uluslararası Modellerle Karşılaştırmalı Bir Analizi." *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* 1/25 (2025), 289-329. <https://doi.org/10.21560/spcd.vi.1649128>
- Ozolina, Jana vd. "Bridging Generational Gaps: Reducing Conflict and Enhancing Collaboration in the Workplace". *Proceedings of the 28th World Multi-Conference on Systemics, Cybernetics and Informatics*. ed. Nagib Callaos vd. 147-154. IIIC, 2024. <https://doi.org/10.54808/WMSCI2024.01.147>
- Pala Çakmakçı, Nesibe. *Korunaklı Mekânlarda Yaşayan Farklı Kuşakların Komşuluk İlişkileri: Elazığ Örneği*. Bingöl: Bingöl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Pilcher, Jane. "Mannheim's Sociology of Generations: An Undervalued Legacy". *British Journal of Sociology* 45/3 (1994), 481-495.
- Popescu, Alexandra Anghel. "The Brief History of Generation – Defining the Concept of Generation. An Analysis of Literature Review". *Journal of Comparative Research in Anthropology and Sociology* 10/2 (2019), pp. 15-30.
- Purhonen, Semi. "Generations on Paper: Bourdieu and the Critique of Generationalism". *Social Science Information* 55/1 (2015), 1-21. <https://doi.org/10.1177/0539018415608967>

- Rudolph, Cort W. - Zacher, Hannes. "Intergenerational Perceptions and Conflicts in Multi-age and Multigenerational Work Environments". *Facing the Challenges of a Multi-age Workforce: A Use-inspired Approach*. ed. L. M. Finkelstein vd. 253-282. Netherland: Routledge, 2015
- Siregar, Lina Dameria vd. "Conflict of Generational Gap in the Workplace". *Proceedings of the 7th Sriwijaya Economics, Accounting, and Business Conference (SEABC 2021)*. ed. Mohamad Adam vd. 370-374. Netherlands: Atlantis Press.
- Smarty, Mukundan vd. "A Study on the Conflict Resolution Styles of Generation Y Students Indian Context". *International Journal of Global Business* 6/1 (June 2013), 81-90.
- Spitzer, Alan B. "The Historical Problem of Generations". *The American Historical Review* 78/5 (December 1973), 1353-1385.
- Tuna Uysal, Meryem - Tan Eren, Gizem. "COVID-19 Salgın Sürecinde Sosyal Medyada Yaşlılara Yönelik Ayrımcılık: Twitter Örneği". *Turkish Studies* 15/4 (2020), 1147-1162. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44396>
- United Nations (UN) *Chapter V Generations*, 68-76. Erişim 27 Mayıs 2026. <https://www.un.org/esa/soc-dev/rwss/docs/2001/5%20Generations.pdf>
- Urlick, Michael J. "The Aging of the Sandwich Generation". *Journal of American Society on Aging* 41/3 (Fall 2017), 72-76.